

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА VIII • БРОЈ 150. • 10. ЈУЛ 1979.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ИЗБОРНА АКТИВНОСТ У САВЕЗУ КОМУНИСТА

БИРАТИ НАЈБОЉЕ И НАЈСПОСОБНИЈЕ

И поред изузетне ангажованости, организованог ефикасног дјеловања чланова Савеза комуниста на отклањању посљедица катастрофалног земљотреса, избори у основним организацијама, за Општинску конференцију СК и Активиста радника комуниста — непосредних произвођача, одвијају се континуирано, према утврђеном плану.

Благовремено су предузете мјере да се избори што боље припреме, организују и идејно-политички усмјерје. Поступци су утврђени најважнији идејно-политички задаци СК у предстојећим изборима, одржано је више савјетовања са секретарима основних организација, на којима су извршене шире консултације и размјена мишљења о приступу на изради одлука о организовању и постигнут договор о најважнијим питањима која се односе на припреме и спровођење избора.

На сједници Општинског комитета, одржаној 21. јуна, јасно и недвосмислено је истакнуто да се они не смiju схватити само као пукозадовољење форме и једноставна промјена досадашњих руководстава у основним организацијама, чланова Општинске конференције и њених органа и тијела, већ као широка акција у којој се свестрано мора активизирати досадашњу активност и понашање сваког члана, основних организација и руководства СК. На тој основи треба, поред истицања позитивних резултата, сагледати и узроке бројних аномалија које сеjavajuju у процесу развоја социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа на основама Устава и Закона о удруженом раду и прецизно утврдити задатке, за наредни период, посебно имајући у виду новонасталу ситуацију проузроковану катастрофалним земљотресом.

Говорећи о значају избора за даљи ток политичке акције, Жарко Миковић, секретар Општинског комитета СК, нагласио је да су кадровска рješenja претпоставка за квалитетнији и садржајнији идејно-политички рад, за развијање праксе колективног рада и одлучивања, за досљедније остваривање улоге СК у политичком систему и брже и ефикасније rješavanju сложених друштвених задатака, посебно на отклањању посљедица земљотреса, изградњи, обнови и санацији порушених објеката. На предизборним састанцима у основним организацијама за секретара и чланове секретаријата, за Општинску конференцију, њене органе и тијела и Активиста радника комуниста — непосредних произвођача, треба истицати и предлагати комунистичке провјерене раднике, стручних и морално-политичких квалитета, освједочене борце за остваривање Устава и Закона о удруженом раду, комунисте који својим радним ангажовањем доприносе остваривању самозваног друштвено-економског положаја радних људи и грађана, дају допринос даљем учvršćivanju идејно-политичког и акционог јединства СК и који су спремни да се боре против различних догматско-биорократских, технократских, либералистичких и других самоуправних појава, тенденција и њихових носилаца. При томе треба водити рачуна о досљедној примјени принципа декумулације функција и онемогућити праксу да једна личност обавља истовремено више одговорних функција.

Извještajima o radu u proteklom periodu moraju se zasnovati na analizi dosadašnje prakse i objektivnom sagledavanju stava i razvijenosti samoupravnih dруштвено-еконomskej односа u svakoj radnoj i državnoj sredini. Poštebitnu pozornost treba posvetiti organizovanju osnovnih organizacija u udruženom radu na osnovama Zakaona o udruženom radu i ustavom utvrđenog dруштveno-ekonomskog položaja radnika. Такође је неопходно да се одговорно и дисциплинирано прикази анализању проблема економске стабилизације, сагледавању свих видова прекомјерне потрошње

СЕКРЕТАРИ ОСНОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

У 14, од укупно 16 основних организација СК, које су формирани билојем Општинске конференције, завршен је поступак конституирања и обрађивања изборних састанака на којима је извршен избор секретаријата и секретара, За секретаре су изabrani:

— у ООСК РЗ Заједничких служби Комунално-стамбене радије организације — Томислав Медијовић, у ООСК Босанског басена — Душан Ражнатовић, у ООСК Режевићи — Никола Перазин, у ООСК ООУР Водовод — Марко Зец, у ООСК ООУР-а Комуналне службе — Урош Гргевић, у ООСК Хотел „Београд“ — Вељко Кнежевић, у ООСК „Монтенегротел“ — РЈ Будва и Петровић — Ђорђе Љубановић, у ООСК ООУР „Гоч“, Буљарица — Душан Дапчевић, у ООСК Ауто-мото друштва — Вељко Калабурђевић, у ООСК Основне школе „М. Србентић“ — Загорка Радуловић, у ООСК Завод за изградњу и уређење општине Бранка Дапчевић у ООСК ВИП погон Будва — Петар Стојановић, у ООСК друштвено-политичке организације општине — Бранислав Крсмановић.

ренција, а одмах потом приступиће се избору и конституирању нових руководстава, органа и тијела.

Б. Крсмановић

УТВРЂЕН ПРЕДЛОГ МЈЕРА ОБНОВЕ „МОНТЕНЕГРО-ТУРИСТА“

ШТ ОПРИЈЕ ЛИЈЕЧНИ РАНЕ

Шта радити у наредном периоду како би озбиљно решена туристичка привреда на Црногорском приморју оздравила, била је тема недавне сједнице Радничког савјета ХТО „Монтенегротурист“, у чијем раду су учествовали, поред осталих, Момчило Јевтовић, председник Извршног вијећа Црне Горе, и Фадил Таиповић, председник Комитета за туризам.

Усвојен је предлог мјера на чијем ће се спровођењу у живот радити до јула 1980. године. У извјештају генералног директора Миодрага Мировића истакнуто је да као прво треба наставити рушење и уклањање општећених објеката, како би се створили услови за обнову, што прије окончани послове на изради пројекта санације за оштећене хотеле на Великој плажи у Улцињу, Сутомору, Светом Стефану, Бечићима и Тивту и посјештији радове на изради пројекта не и инвестиционо-техничке документације за изградњу 2500 кревета у објектима у Улцињу, Светом Стефану, Петровцу, Будви, Тивту и Цетињу. Ради се о новим хотелима чија изградња је планирана прије катастрофалног земљотреса.

Један од приоритетних заједничких заједница је снимање терена од стране геолога и сеизмолога и утврђивање програма из-

градње нових објеката на Словенској плажи, где је у земљотресу уништено свих 1700 кревета. Наставиће се преговори са иностраним партнерима (СР Њемачка, Италија, НР Кина) око заједничких улагања у нове објекте, прије свега у специјализоване ресторане. Прихватиће се понуда скupштина општина на југу Јадрана о заједничкој реализацији двојнамјенских насеља која ће у прво вријеме служити за смјештај угроженог становништва, а потом као угости тельско-туристички објекти. Наставиће се разговори с београдским „Интерекспортом“ око заједничког улагања на плажи Јаз код Будве, а предузете су мјере и за израду пословне зграде „Монтенегро-туриста“.

Што се тиче овогодишње сезоне, ситуација није ни мало добра — истакао је Мировић. — У нашим објектима сада борави 1140 гостију, а лане у ово вријеме било их је преко 12.000. Но, иако је одзив туриста лоши, то не значи да се у наредном периоду ситуација не може поправити. Понуда, колико је то могуће, биће разноврснија, забаве и разонодне море бити, а агенција „Монтенегро-експрес“ сачиниће програме понуде који ће бити достављени домаћим и страним агенцијама. Нећемо настојати да пошто-пото доводимо гости, али ћемо их правилно информисати о нашим могућностима, и за оне који дођу бити прави домаћини.

Догорео је да се приступи изради понуде за наредну туристичку сезону и да се благовремено ураде припреме за зиму.

Рашчишћавање рушевина на Словенској плажи — Снимио: И. Шуљак

ТРИНАЕСТА ЈУЛ — ДАН УСТАНКА ЦРНОГОРСКОГ НАРОДА

НАЈСРДАЧНИЈЕ ЧЕСТИМА ЧИТАОЦИМА, „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“, РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА НАШЕ ОПШТИНЕ

РЕДАКЦИЈА

ЗА ОТКЛАЊАЊЕ ПОСЛЕДИЦА ЗЕМЉОТРЕСА БИЋЕ ПОТРЕБАН ДУЖИ ПЕРИОД ВРЕМЕНА

„Катастрофални земљотрес“ — рекао је, између осталих, друг **Жарко Миковић** на сједници Централног комитета Савеза комуниста Црне Горе, која је одржана по четвртом јуну у Титограду, „по ред људских жртава, тешких и лакших тјелесних повреда, као и озбиљних психичких траума које свакодневно доживљава становништво — уништио је или тешко оштетио претежан дио материјалних добара која су радни људи општине Будва стварали мукотрпним радом, ношени подстреком самоуправних социјалистичких друштвено-економских односа, уз пуну помоћ и ангажовање представа наше социјалистичке заједнице.“

Мада су штете од разорног земљотреса (15. IV 1979) биле огромне, стање се издана у дан погоршавало. По дрхтавање тла и даље се настављао, праћено повременим потресима јачег или слабијег интензитета, што је угрожавало објекте који су били озбиљније уздрмани.

ШТЕТЕ СУ ОГРОМНЕ

Кулминацију разорног дејства изазвао је врло снажан земљотрес од 24. маја. Тада су срушени неки раније начети објекти, а знатније страдали други чија су оштећења била незнатна. Било је и повређених. Психо за несигурности неизвесно сти међу већим дијелом ста новништва поново је потенцирана. Напуштени су и не-оштећени стамбени објекти и тражени су лакше импровизовани сигурнији смјештајни услови.

Новонастала ситуација на метнула је поново обављање послова око процене стечена оштећења објекта.

У овој укупно тешкој трагедији која нас је задесила нешто специфичнији је положај општине Будва. Ради се о комуни у чијој структури привреде изразито доминантно место заузима туризам, док све остале дјелатности представљају његове допуњујуће компоненте и служе за обогаћивање садржаја туристичке понуде и њеног подизања на виши ниво.

Уништено је више од половине смјештајних, ресторанских и хотелских капацитета, продајни простор највећим дијелом је оштећен и само се један његов дио може користити. Није употребљавајући компоненте и служе за обогаћивање садржаја туристичке понуде и њеног подизања на виши ниво.

Страдали су објекти за дјелатност основног, посебно усмјереног образовања. Културни објекти, као и објекти за рад ове дјелатности, или су разрушени или су тешко оштећени, што се може рећи и за објекте где су неопходне озбиљније мје-

ре санације да би се оспособио за нормалан рад.

Неупотребљиви су објекти за пружање здравствене заштите у Будви, као и многи други који служе за потребе друштвених дјелатности. Нарочито ће бити тешко — и уз дуготрајан рад и велики износ средстава — сачирити последице земљотреса у Старом граду, где је практично престао живот.

Земљотрес је јако оштећено и лукчко пристаниште, па ће отклањање његових посљедица на овом објекту захтевати рад специјализованих организација. Посебно тешко и дуже времена биће неопходно за отклањање штета које су настале рушењем објекта по селима. Једном ријечју, предстоји нам врло мукотрпан и дуготрајан рад у доста сложеним и неповољним условима.

ШТА ЈЕ ПОКАЗАО ПРОТЕКЛИ ПЕРИОД?

Протекли период активности у нашој општини карактерише организован рад који се одвијао преко одговарајућих друштвено-политичких организација и институција, почев од мјесних заједница до Скупштине општина и њених органа. Може се рећи да су се мјесне заједнице у пракси показале као незамјен

лив облик самоуправног и друштвеног дјеловања у рјешавању свих питања и проблема од значаја за живот радних људи и грађана. У оквиру њих организован је рад и активирањи су сви друштвени субјекти на раз рјешавању актуелних задатака. Оне су постала мјесто где су планирани задаци, организовано њихово извршавање и рјешавање потреба грађана од — обезбеђења неопходни: свакодневног потреба до рјешавања проблема смјештаја.

Уз максималну мобилност, преко одговарајућих организација удржано: рада, снабдевања су грађани: артиклима сва кодневне потребе и у том по гледу није било застоја. Народ овог краја никад неће заборавити конвоје помоћи који су стизали из свих крајева наше земље, као и из других земаља, а у првом реду пуну солидарности свих наших народова и народности.

Успјешно су функционисале и остale институције нашег система чиме је потврђена његова виталност и способност у најлојим условима живота и рада. Једино је друштво слободних управљача, са правима да одлучују и буду носиоци права и обавеза по свим друштвеним пословима, могло тако хомогено и одговорно да се узхвати у коштада недаћама и приступи оживљавању привредних и других токова живота. Захваљујући томе, у relativno kratkom периоду, имали смо спремне објекти, који нијесу били знатније оштећени, за коришћење и пружање услуга туристима. Не треба, мјутим, имати илузије да нам, уз максимално ангажовање, предстоји одређени период успореног туристичког развоја, па,

имајући то у виду, морамо у нашим плановима развоја врши ти извјесне промјене и развијати друге дјелатности — оне којеничим неће угрожавати природу определјење овога краја.

У протеклом периоду услије диле су одговарајуће активности из домена Скупштине општине у вези израде одговарајућих урођаничког рјешења, формирања организација чији ће дјелокруг бити основљање олог што је општено и изградња новог, при чему ће се користити искуства која смо стекли из ове катастрофе. Формирају се комисије и други друштвени органи и тијела за оављавање предстојећих послова, док се укупна активност плански и систематски усмјерава. Посебно треба истaćи организовано дјеловање о новим организацијама и чланством Савеза комуниста, који су били иницијатори и увијек међу првима у извршавању најодговорнијих задатака. Њихова активност одвијала се у оквиру ССРН, синдиката, у организацијама удржаног рада, интересним и мјесним заједницама, у овој врло сложеној ситуацији импоновала је уметство, помоћ и ангажовање бораца и борачке организације. Омладина је показала да је неустрашиви и спремна на највеће напоре, када то интереси и циљеви друштва захтевају. За основне организације Савеза комуниста може се рећи да су стално биле у мобилном стању и ради договорног и усклађеног дјеловања у свакодневном непосредном контакту са Општинским комитетом.

Општинска конференција СК разматрала је насталу ситуацију и проблеми, доносила одговарајуће закључке за будућу активност, чије је спровођење практико и анализира Општински комитет СК, који је координира активност основних организација.

ПРОГРАМ МЈЕРА САНАЦИЈЕ

Представници свих друштвено-политичких привредних и друштвених организација Будве, анализирали су предлог програма мјера санације, обнове и изградње до краја ове године. Програмом је обухвачено све што стоји као обавеза да се уради да би се живот вратио у нормалне токове. Њиме су предвиђене мјере и обавезе које треба извршити да се оживи смјештај становништва, поспеши активирање привредних субјеката, изградња нових стамбених насеља, осиме објекти инфраструктуре.

Основне организације удржаног рада, СИЗ-ови, стручни органи и извршни тјелеви друштвено-политичких организација, затим мјесне заједнице и остали дужни су да одмах ураде своје програме и утврде динамику њиховог извршавања.

Друштвено-политичке организације у овим активностима морају наћи право мјесто и утврдити приоритетне заједнице и свих друштвено-политичких организација, затим мјесне заједнице и остали дужни су да одмах утврде динамику њиховог извршавања.

До маја мјесеца идуће године изградиће се 270 стања у чврстим објектима, а посебна брига поклониће се оним становницима комуне којима треба пружити помоћ приликом додјеле средстава из Фонда солидарности и кредита.

Предност у санацији и изградњи такође ће добити школски и здравствени објекти, као и објекти инфраструктуре. До краја ове, а најдаље до краја марта идуће године санираће се сви привредни објекти где за то постоје услови како би се идућа туристичка сезона спречно дочекала.

Како је уже подручје Будве практично остало без једног хотелског лежаја договорено је да се што прије проучи шта би у том смислу као најреалније требало

предузети. Пројекти за реконструкцију и изградњу хотела „Авале“ биће ускоро завршени, и то је прва прилика да се Будви врати до хотелских капацитета. За локацију у залеју Словенске плаже, као најатрактивнијем простору за изградњу хотела, треба чим прије ријешити да ли ће се и у ком обиму на њој градити хотели. Јер, без угоститељства, као примарне привредне гране, Будва неће моћи да постигне оно што је изгубила.

Програмом мјера санације, обнове и изградње обухвачене су и друге области. Наглашено је да програми у свим срединама треба да буду плод договора и детаљног проучавања свих самоуправних структура.

Д. Н.

Помоћ из Хрватске

Републички штаб за цивилну заштиту Хрватске одредио је Међуопштинску заједницу Загреб, која броји 11 општина, да помоћ за пострадао појару од земљотреса усмјерава у Будву. Међуопштинска заједница је ову обавезу пренесла на Ивањић-град као најразвијенију комуну у овом подручју. Тим поводом представници Општине Ивањић-град боравили су у Будви ради договора око најнужнијих потреба за санирање посledица од земљотреса.

У Будви је већ почела да пристиже помоћ из овог града. Стигло је 1000 квадратних метара паркета, 30 врати, неколико црних пумпи за воду различитог капацитета.

* * *

У Будви је одржан консултативни састанак предсједника општинских скupština и извршних одбора Будве и Котора на коме су размијењена мишљења и искуства у погледу посљедица земљотреса.

* * *

На иницијативу братских општина Велике Плане, Охрида, Пакраца и Макарске потписан је споразум о изградњи зграде Скупштине општине Будва. Изградња овог објекта појављена је специјализованим предузећима за изградњу стамбених објеката „Криваја“ из Завидовића. Зграда ће имати 2500 квадратних метара корисне површине, а биће лоцирана према урбанистичком плану у зони административног центра. Рок завршетка 1. новембра ове године.

Републички секретаријат за унутрашње послове Србије, такође као поклон, изградиће зграду за Одјељење унутрашњих послова СО Будва. Овај објекат биће лоциран у близини зграде Скупштине, а радове ће изводити „Утва“ из Панчева.

В. С.

Жарко Мировић

СТУДИОЗНО, СВЕСТРАНО И ПРЕДАНО

Посебна пажња посветиће се да сва питања ојешавају у оквиру постојећег механизма органа самоуправљања и друштвеног управљања. При томе ће се чланови Савеза комуниста енергично су простињавати покушајима да се мимо одговарајућих организација, било под којим изговором, рјешавају одређена питања. Снага нашег друштва извире из система самоуправљања, што се и у овој прилици потврдило, па би свако заobilажење одговарајућег поступка и органа значило негирање самоуправљања и спутавања иницијатива у изналажењу најповољнијих рјешења.

У даљем раду приоритет ће давати обезбеђењу смјештаја породица које су остале без крова над главом. Том послу се мора организовано приступити како би се што више објеката оспособио за усјељавање до јесени.

У домену наше максималне пажње биће такође оспо собљавање и изградња при вредних објеката како би у што краћем року вратили у живот преминуте поизведне токове који представљају услов за укупан развој и живот на подручју наше општине. Кала је вијеч је изградњи нових објеката избегавајући све импровизације, односно претходно ће бити обављена сва неопходна испитивања.

Наставиће се са започетом активношћу да се један број радника одговарајућих струка, који не може бити радно ангажован, за одређени период времена привремено усмјери и укључи у друге организације у нашој Републици и тако.

Предстоји обиман и олговоран рад на оспособљавању институција образовања, здравства, културе и социјалне заштите — те послове морамо обавити до јесени, односно до почетка школске године.

Свјесни смо тежине обавеза који нам предстоје, али смо ујерени да ће наши радни људи и грађани, идејно-политички усмјеравани организованим дјеловањем Савеза комуниста, успјети да сагледају све тешкоће и изграде нову Будву. Знамо да је то могуће постићи само уз свестрану солидарност наших народа и народности, која је већ дошла до изражавања, и утврђивањем одговарајућих трајнијих систематских рјешења која ће обезбједити материјалну основу, неопходну за рјешавање крупних задатака који нам предстоје — рекао је на крају Жарко Мировић.

Будванска ривијера — велико градилиште

У катастрофалном земљотресу 15. априла и на кнадним ударима стихије уништена је или тешко оштећена највећи дио туристичко-угоститељске привреде у нашој општини, комунална инфраструктура, објекти јавних служби, културно-историјски споменици и, нарочито, стамбени објекти, како у друштвеном тако и у приватном сектору, у градским насељима и на селима.

Од тог кобног 15. априла протекло је безмalo пуна три мјесеца. Тај период био је испуњен животом друштвеном акти вношћу уз свестрано испуњено со лидарност радних људи и грађана свих социјалистичких република и покрајина. Сада се већ налазимо у завршној фази припрема за реализацију програма мјера са нације, обнове и изградње. С тим у вези обратили смо се предсједнику Скупштине општине Предрагу Ђулафићу.

— Друже предсједниче, који су то најхитнији послови на којима треба да се ангажују све друштвене снаге и сваки грађани у нашој комуни? —

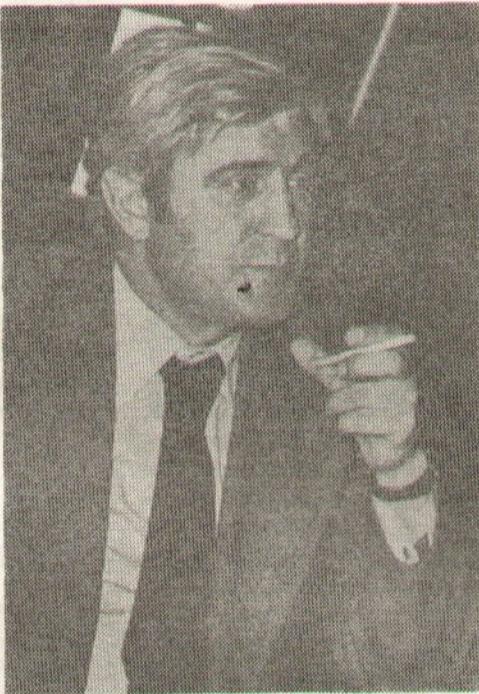
Гласило је прво питање.

— Попирока је лелеза хитних и важних послова који пред нама стоје. Ипак, на прво место бих истакао смјештај породица које су остале без крова над главом. Морамо урадити све што је у нашој моћи, а мислим да ћемо у томе успети, да ни једног нашег грађанина период јесењих киш не затекне под шатором.

Према још увијек непотпуним подацима о степену оштећености и употребљивости стамбених објеката, неупотребљиво је у друштвеном сектору 300, а у индивидуалном 1110 стамбених јединица. У неупотребљивим објектима у индивидуалном сектору живјело је 561 домаћинство у градским насељима и 327 на сеоском подручју. У истим објектима становало је и 251 домаћинство као подстанари, што значи да је без крова над главом остало укупно 1139 домаћинстава. Сва она тренутно су смјештена у ауто-приколицама, камп насељима, одмаралиштима, шаторима и код пријатеља чије су куће остале здраве. Проблем смјештаја највише је изражен у мјесним јединицама Будва I и Будва II, где је уништено највише стамбеног фонда.

— Ваша је прогноза у погледу смјештаја толиког броја породица под си гурнији кров до јесени до ста оптимистичка. С обзиром да је јесен, такође, на прагу, каква се рјешења предлажу?

— Срећна је околност што на нашем подручју имамо до волан број смјештајних капацитета у хотелима и одмаралиштима који су остали здрави. Радне организације — власници ових објеката —

Предраг Ђулафић

изразиле су пуну солидарност и вољне су да нам уступе ове објекте на крају сезоне за смјештај становништва. Фамилије би у хотелским собама провеле зиму, а у априлу — мају један број би прешао у ново изграђене станове док би други и даље користио нужни смјештај до изградње нових становова. Ова околност омогућава вам да идемо на најчешћију рјешења: што прије обновити оштећене станове и ићи на изградњу становова трајног карактера, избегавајући привремена рјешења. Потребно је, дакле, до априла идуће године извршити санацију свих сада неупотребљивих објеката обиљежених са једном и двије жуте линије. Сматрамо да се радови на санацији објеката могу обавити у року три до четири мјесеца, зависно од објекта и услова извођења радова.

Иначе, у близини Основне школе у току је изградња стамбене зграде са 58 становима, затим зграде солидарности у насељу Лугови са 33 стана. Ова два објекта треба да буду завршени до фебруара, односно марта 1980. године. У припреми су још чеши стамбене зграде са укупно 227 станови: као наставак насеља код Основне школе — стамбена зграда са 131 становом, у насељу Лугови дводесет је зграде са укупно 40 станови, затим зграда са 40 станови у Бечићима и у Петровцу са 16 станови.

Ради се на разради урбаничке документације за изградњу индивидуалних објеката у друштвеној својини. У насељу Бабин до рачуна се да ће се подићи око 15 станови различите структуре. Након усвајања детаљних урбанистичких планова

за насеља Бабин до, Бечићи, Свети Стефан, и Петровац припремиће се конкурс на основу кога ће се додјељивati грађевинско земљиште на коришћење у циљу изградње породичних стамбених зграда. Ово је још један вид рјешавања стамбеног проблема грађана чије су куће страдале у земљотресу. Они ће, свакако, имати првенство на конкурсу.

Све ово је садржано у предлогу програма мјера за санацију, обнову и изградњу, који ће се ускоро наћи пред делегатима Скупштине општине на разматрање и усвајање.

— Шта се предвиђа и како ће течи санација и обнова порушених зграда у приватном власништву?

— Немамо још коначне по датке о стању ових објеката, јер комисије послије 24. маја још нијесу успеле да пре гledaju све објекте. Раде са мноштвом — по једна у Будви, Бечићима и Петровцу. Могу рећи да је стање поражава јуће. Послије 24. маја многе зграде су промијениле боју. Оштећења су огромна. У циљу што бржег и квалитетног рјешавања санације и обнове оштећених стамбених зграда у приватном власништву, које су означене жутим и црвеним линијама, по требно је да се послови пројектовања повјере квалификованим радним организацијама, како би све на вријеме било завршено и омогућило се грађанима да благовремено користе кредите и остале бенефиције.

— Када смо код кредитара, реците нам да ли је 150.000 динара максимум који ће моћи да подигне власник порушене стамбене зграде? Ово Вас питајмо, јер су многи грађани то тако схватили из сред

стваја јавног информисања.

— Не, то је само аванс кредита који ће услиједити, а услиједиће и средства из Фонда солидарности која су бесповратна. Потешкоће су у томе што још нијесу донесена системска рјешења о изворима финансирања санације, обнове и изградње. Ни Фонд солидарности још није почeo да функционише у смислу активирања финансијских средстава из своје надлежности.

— После смјештаја становништва којој се дјелатности даје приоритетно место у програму санације и обнове?

— Школство је један од приоритетних задатака. Морамо настојати да школе почну с радом на вријеме, али не под шаторима. Треба санирати школску зграду у Будви до 1. септембра. У њој ће се одвијати и настава сре дњег усмјереног образовања. Настава са петровачке осно вице одвијаће се у старој школи у Буљарици, у двије смје не. Петровац ће, иначе, добити школу од тврдог материјала за коју се већ ради пројекат. Републичка Самоуправна интересна заједница за образовање обезбиједила је средства за изградњу новог школског центра за усмјерено образовање у Будви. То ће бити најсавременији школски простор од 4.000 m² површине који ће стајати око 7.000.000,00 динара. Пројекат и извођач радова обезбиједио је Републички СИЗ за образовање, који ће сносити и до трошкова. Почетак изградње предвиђа се 1. септембар ове, а завршетак 1. јул 1980. године.

Дјечји вртић у Будви треба да санирати до краја августа ове године, а 1. августа почне

и монтажа вртића у Петровцу за 120 дјеце у површини од 840 квадратних метара. Воде се разговори да овај вртић изгради Црвени крст Аустрије.

Не знам тачно како је то систематизовано у програму, али бих сада као веома важан задатак сврстао здравство. Дом здравља у Будви предвиђен је за рушење. Здравствена станица у Петровцу је употребљива, амбуланта и апотека у Бечићима, које раде само за вријеме сезоне, знатно су оштећене. Рекреационо-рехабилитациони центар је за рушење. Здравствена станица у Петровцу, знатно су оштећене, Рекреационо-рехабилитациони центар је за рушење. До изградње Дома здравља у Будви, који ће заједно с Рекреационо-рехабилитационим центром имати 4000 квадратних метара, треба најхитнији обезбиједити привремене монтажне објекте. То исто и за здравствену станицу у Светом Стевану. Локација за Дом здравља у Будви је, иначе, одредбена и дати су урбанистичко-технички услови.

— Шта је с привредом?

— Логично питање! Успјех свега што смо до сада говорили зависи од тога да ли ће људи својски прићи послају. Као што је познато, радна организација „Монте негротурист“, која је носилац туристичко-угоститељске привреде и у нашој општини, претрпела је највеће штете. Највише је страдала ООУР „Словенска плаја“. Ове године моћи ће се користити свега око 15% капацитета. Треба уложити крајње напоре да се они у потпуности искористе. Неопходно је што прије разрадити програм санације објеката и припремити их за нормалан рад у 1980. години. Само у комплексу Бечићи већ идућег јесењег месеца имајемо 2500 кревета. Истовремено треба радити на уклањању рушевина и изградњи нових туристичких капацитета.

Трговина је, такође, веома страдала, пошто је највише трговачког простора било у Старом граду, и он је из губљен за дуже вријеме. Трговински центар треба да надомјести овај губитак. Трговинско предузеће „Јадран“ и ГП „Неимар“ из Новог Сада су се споразумјели за затварање конструкције финансирања овог објекта и његовој активирању у оквиру предузећа „Јадран“.

Страдали су и инфраструктурни објекти — водовод и канализација. Још у току ове године потребно је извршити санацију ових објеката. Споменици културе, који су значајна компонента наше туристичке понуде — прича су за себе.

Иначе, све што је планирано прије земљотреса: трасторија у Мажићима, Аутобуска станица у Будви, путна мрежа и друго — све се одвија нормално. Асфалтиран је прилаз Јазу, до краја године биће завршен пут Цешиће — Будва, а у том року асфалтираће се и пут преко Топлишића, који ће бити као алтернатива Жутој греди...

Треба само више стријеља, више срећености. Помирили смо се с тиме да наша ривијера буде градилиште ове и слједеће године. Зато морамо трпјети и детонације мина, и рушења, и прашину — рекао нам је на крају разговора предсједник Ђулафић.

В. Станишић

ПРИВРЕДНИЦИ СЛОВЕНИЈЕ У БУДВИ

ЗА ОБНОВУ ПОСТРАДАЛОГ ПОДРУЧЈА

Привредници Словеније, посебно грађевинска оператива, пружију помоћ у обнови пострадалог подручја. Да би представници угрожених општина могли да се изјасне шта им је све потребно, на Јадранском сајму организована је изложба привредних објеката и општина који ће мобилисати 150.000 динара максимум који ће моћи да подигне власник порушене стамбене зграде? Ово Вас питајмо, јер су многи грађани то тако схватили из сред

на искуства Скопља, Бање Луке и других подручја које је задесио земљотрес. С обзиром на то да је он овде захватио читаву обалу, треба пронаћи специфична рјешења — радити брзо, али не и брзоплето, па нам је итекако драгоцен помоћ привредника из цијеле земље — рејкао је Милосав Кнежевић.

Словеначки привредници водили су разговоре и с представницима угрожених општина, па је договорено да се словеначка грађевинска оператива овде вртиће трајније ангажује. Словеначки привредници понудили су разговоре и с представницима угрожених општина, па је договорено да се словеначка грађевинска оператива овде вртиће трајније ангажује. Словеначки привредници понудили су два конкретна посла — да њихова грађевинска оператива изгради насеље једне мјесне јединице у којој живи 4000—5000 становника и где би били сви стамбени и пратећи објекти — дакле све што је по требно за нормалан живот. Они би радили све од пројектоvanja до предајe ključeva. Druga ponuda је да подигну хотелско насеље на локацији која им се одреди и где би њихови грађевинари радили све од урбанизације и пројектovanja до завршетка изgradnje. Словеначки привредници радили су и на другим пословима, зависно од захтјева угрожених општина.

С. Г.

Тргни центар: затворена конструкција финансирања

— ЈУБИЛЕЈ ПАРТИЈЕ, СКОЈ-А И СИНДИКАТА —

Вукица Митровић — тврђа од камена

Ухапшена сам — настављамо са објављивањем документа из 1935. године који речито говори о Вукици Митровић као о борцу и човјеку — у три сата ноћу 14. априла... Пошто нијесам била обавијештена да је провала настала и по настојији линији, то сам мислила да ме доводе ради неке ситнице, због браће, као што су ми агенти приликом хапшења и реклами. Али кад су ме предали Вујковићу, одмах сам скватила да је нешто о збилије. Ухватио ме је за ухо и водио по себи, показујући ми хрпе ухваћеног материјала... Када сам остала у халjinи и боса, Космајац ми је везао позади руке у ланцима, гурнуо ме, при чemu сам потрбушке пала на под, ноге ми везао заједно са рукама и онда ударао по табанима жилом. Вујковић, чупајући ми косу, постављао питања, а један агент сјео

„Све знам, али вам ништа нећу рећи“

Те пркосне ријечи изговорила је Вукица Митровић — Шуња у априлу 1935. године на саслушању у београдској полицији. Снази тог наизглед крхког тијела и снази воље која нагони тијело да подноси и најтежа мучења чудио се и сам непријатељ. „Да је камен, досад би проговорила!“ — рекао је полицијски инспектор Све тозар Вујковић, који ће на саслушању 1949. године изјавити о мучењу Вукице Митровић у Специјалној полицији и Гестапу у октобру 1941. године: „Други слуčaj teškog мучења одиграо се са Вукицом Митровићем, која је од стране Управе града, са једном групом из затвора Специјалне полиције, предата Немцима. Она је доведена у логор и одмах сутрадан, прије подне, стрижелана (17. децембра 1941. године са групом руководилаца КП и СКОЈ-а у Београду). Ставе здравља Вукице Митровић било је врло лоше. Она је по доласку са Бањице скинута са кола, јер није могла да иде“. Претходно, у Специјалној полицији, Шуња је изјавила: „Комуниста сам и то је све што ћу рећи!“

ми на леђа и запушио уста крпом.

— Јуди, су ту... Материјал је сав у нашим рукама, још само нам треба штампарија, па смо заувјек уништили београдску организацију. Ти нам мораш до шест часова казати, па макар издахнула под нама.

Осталаја сам упорно при томе да нијесам и незнам, као што стварно и нијесам знала где је штампарија (у Београду је тада радила партијска штампарија у којој је излазио лист „Комунист“)... Тада су ударили јаче тако да сам се онесвијестила. Кад сам дошла к себи почела сам им причати причу коју сам им причати причу коју сам била смислила у агентској соби. А та гласи: да сам се на једном течaju, којег сам у то вријеме похађала, упознала с једним младићем, који ми је пришао као дјевојци, удавајући ми се. Пошто ми се свидио, ја сам му узвратила и тако смо се спријатељили и завољели. О њему знам само толико да се зове Миша. Једног дана он ме замолио да ли бих хтјела да му један пакет предам једном младићу с којим ће ме он претходно упознати. Ја у томе нијесам видјела ничег рјавог и за његову љубав врло радо сам пристала. Не знам зашто, он ми је, прије него што сам отишла на састанак са дотичним младићем, дао један лист и казао да га др-

зали су ме са патоса и поново бацали доље, скубли за коју, тукли главом о под и млатили пендреком и жилом куд су стигли. Тада је скочио један агент, извукao ме из њихових рук и одио ме у агентску собу. То је био „добар човјек“, мој „спаситељ“ коме сам ја требала да се повјерим. Према мени је њежно и благо поступао и „очински“ ми савјетовао да му ја све испричам и да он то неће њима, зликовцима, причати, већ ће само настојати да ме више не муче. Ја сам му, такође, болењивим гласом одговорила да сам ја, нажалост, све њима испричала и да више немам шта да кажем...

Те ноћи су некога страшно тукли, јаукао је и урликао да је, мислим, и најокрутнији човјек морао да прогрне. Космајац је широм отворио врата наше собе и с времена на вријеме питао ме да ли чујем и да ли познајем глас свога брата, да ли чујем како ме моли да све испричам. „Ми му сад гулимо кожу, он ће да прича кад нећешти“. Ја сам најутила уши и јасно сам чула глас старијег брата (премда то није био он). Затим су дошли да ми кажу да ће сада и млађег да туку, онда сам ја, не знајући више шта радим, почела да их молим и преклињем да њега не туку, јер је туберкулозан, па ће одмах пропљувати кrv... Тада су

МУЧНЕ ГОДИНЕ

„...Ja сам већ раније доста слушао“ — наводимо ријечи Тодора Вујасиновића из његових сјећања на илегална времена — „о различним мучењима која примјењује полиција кад саслушава комунисте. У свом часу ја нијесам видio шта они у сусједnoj соби раде, али сам осјећао, према оном што ми је до ушију долазило, да се ради о нечим невјерovatno ужасном. Пригушен је јачање, а затим по временu јаук жене коју су мучили доводили су ме до таквог стања да сам по мислио како би било да скочим и ударим главом о жељезни радијатор, који је стајао недалеко од мене. Било је то нешто неиздржљиво. Касније су и мене на сличан начин мучили, али ових неколико сати, које сам провео при слојењу уза зид, слушајући шта се у сусједnoj соби ради, били су, како ми се чинило, етраџници од свега што сам касније и сам преживио. Жена је, јечећи, одбијала да одговара... Била је то Вукица Митровић наша веза са штампаријама.“

ми показали „акт“ којим им министарство наређује да по цијену наших глава морају доћи до истине. „Ноћас је крајње вријеме да нам кашем штампарију. Сада ти ни бог неће спасити твога млађег брата“. Одвели су ме у собу одакле сам чула ударце и јауке. Тукли су као би јесене звијери. Ја сам осјећала као да ћу да полудим. Тражила сам средство да се раним и нашла сам једну вељку зихернадлу с којом сам закопчавала џемпер, замолила сам да ме одведу у клоzet и тамо сам ископала при лично дубоку рану на лијевој руци с намјером да прекинем неку вену. Али, нијесам успјела, јер ме спrijeчио агент који је, видићи да сам се дуго задржала, ушао у клоzet. На његову вику, дотркали су многи агенти, стегли ме за руку, однијели у канцеларију, иако се нијесам била oneсвијестила. Одмах су јавили за љекара и, док смо овог чекали, шамаради ме и пљували и називали најпогрђијим именима. А Вујковић да сам му с тим све признала. Јељкар ми је завио рану, онда су ме одvezeli у државну болницу, тамо ми прочистили рану и ставили четири копче. Послије су ме одмах повратили на траг и дуго ме гљавили да им истинu кажем зашто сам то урадила. Ја сам им рекла да више нијесам могла да издржим бatinе и да гледам и слушам мучење других. Можда је то био прави разлог, а можда сам то учинила из малодушности, јер, да сам била храбрија и отпорнија, сигурно то не бих урадила, иако ја правдам саму себе да у том моменту нијесам мислила на смрт него само на болницу... Више ме нијесу везивали ни тукли по табанима, већ само по тијелу и настојали да чујем и видим све што се дешава, тако да за четрнаест ноћи у агентској соби нијесам уопште заспала...

IN MEMORIAM

Вучета Недовић

дужност секретара Културно-просвјетног вијећа Скупштине СРЦГ. Са успјехом је извршавао многе друге такође одговорне задатке. Пензија за њега није значила престанак друштвеног рада и ангажовања. Вучета је, такође, до посљедњег дана врло активно радио у СУБНОР-у, СК и другим друштвено-политичким и друштвеним организацијама и самоуправним интере-

ЗАХВАЛИНИЦА

Изненадна и прерана смрт нашег вољеног супруга, оца, брата, стрица, јјака и дједе

ВУЧЕТЕ М. НЕДОВИЋА

посиоца „Партизанске споменице 1941.“

напесе нам неизрециви бол.

Овим путем се још једном најтоплије захваљујемо СУБНОР-у Будве и свим осталим друштвено-политичким организацијама општине Будва, Одреду извиђача, Мјесној заједници Будва I, комшијама, свим пријатељима наше породице, као и свим радним људима, омладини и грађанима будванске општине.

Посебну захвалност изражавамо Одбору за сахрану који је својим великим залагањем омогућио величанствен испрањај посмртних остатаака нашег драгог покојника.

Такође се захваљујемо свим колективима, као и свим сaborцима, друговима и пријатељима нашег драгог супруга и оца, који упутише изразе саучешћа путем телеграма.

Најтоплије се захваљујемо свим друштвено-политичким, радним и другим организацијама, породицама и појединцима који приложише вијенце и цвијеће.

ПОРОДИЦА НЕДОВИЋ

сним заједницама. Нарочито је био запажен његов рад на идејном и марксистичком уздизању чланова Савеза комунста.

Носилац је више одлика: Ордена братства и јединства, Ордена заслуге за народ, Ордена Републике, Ордена и Медаље за храброст, Ордена рада.

ЗАПИСАНО НА ТРАСИ

Граде нову обалу

Дошли су да зацјељују ране будванској ривијери. Заборавили су на своје родитеље и домове, пре кинули, чак, и испитни рок да би већ у првој смјени обнављали порушену Црногорско приморје. Покитали су ка мору сви са истим циљем — да плави Јадран буде оно што је и био: бисер Црне Горе, најљепши ћердан у ниски њених драгуља.

Ријеч је о бригади „Јосип Броз Тито“ из Београда, коју чине 54 омладинца. Из разних су крајева наше земље, па их зато и зову „Југославија у малом“. Током године стално су заједно — на Факултету народне одбране у Београду, чији су редовни студенти.

Посетили смо их на траси код Будве где су копали канале за електричне каблове. Снажна бригадирска пјесма мијешала се са звекањем крампова и ашова, док је јунско сунце немилосрдно пекло. Бригадисти су стицали прве жуљеве и пребацивали норме, па су се већ на старту убрзили међу најбоље бригаде.

— Када је саопштено да 15. јуна почине савезна акција на Јужном Јадрану, нијесмо часили — прича нам Горан Јовчић, студент треће године, командант бригаде. Испите ћемо полагати ка да се вратимо — прво ћемо обнављати порушену Јадран. Радили смо у Петровцу, сада смо у Будви — обнављамо уништене објекте инфраструктуре. Сви раде својски, као у свом дому и надам се да ћемо као и лане на СОРА „Ибар — Лепенац“, по брати признања и плакете.

Извињавајући се што је рапорт кратак, Јовчић крењио даље уз трасу. Преплануо од сунца, прихватио је крамп и стао уз групу вриједних који су певали „Команданте, брате...“

ПРВИ ЖУЉЕВИ

Јиљана Кустудић, такође студент III године, није за жалила што је кренула с друговима.

— Када сам чула за страже које је доживио овај крај ништа ме није могло спriјечiti да кренем. Толико се радујем овим жуљевима, толико сам срећан када пребацимо норму. Јер, све то што ми и други омладинци дуж обале учинимо у току три смјене, омогућиће да саздашњи човјек што прије почне да живи нормално.

Баш као што су вриједни на траси, омладинци бригаде која носи име највећег сина наших народна вриједни су и у насељу у Буљарици где су смјештени.

— Ми свуда и у свакој прилици морамо служити за примјер — каже Зоран Петровић, студент прве године.

Студирамо предмете који нас уче да сјутра више волимо и чувамо земљу, дошли смо да помажемо људима које је задесила тешка невоља и, најзад, што нас највише оба везује, наша бригада носи име које се данас с поносом изговара на свим меридијанима наше планете. Зато нема предаха ни на траси, ни у насељу. Имамо ликовни и књижевни клуб, такмичење рецитатора је често, наступају млади фолклористи. Једноставно, нема времена за све што замисlimo. А другарство које оvdje влада, по себи је прича. Оно нам и гарантује да ће се са Црногорском приморјем вратити велики број ударника.

Сличну причу чули smo и од Миладина Прерадoviћa, предсједника актива ССО у бригади, Снежане Вишњић, секретара актива СК, Радице Ломовић и других који ових дана не жале своје руке и леђа да би се што прије уклониле ружне слике које је природа у својој сулудој игри утиснула на јово тле.

ВЛАДО И ДАНИЈЕЛА

Док smo били с младима бригаде „Јосип Броз Тито“ забиљежили smo и један куриозитет. Међу момцима и

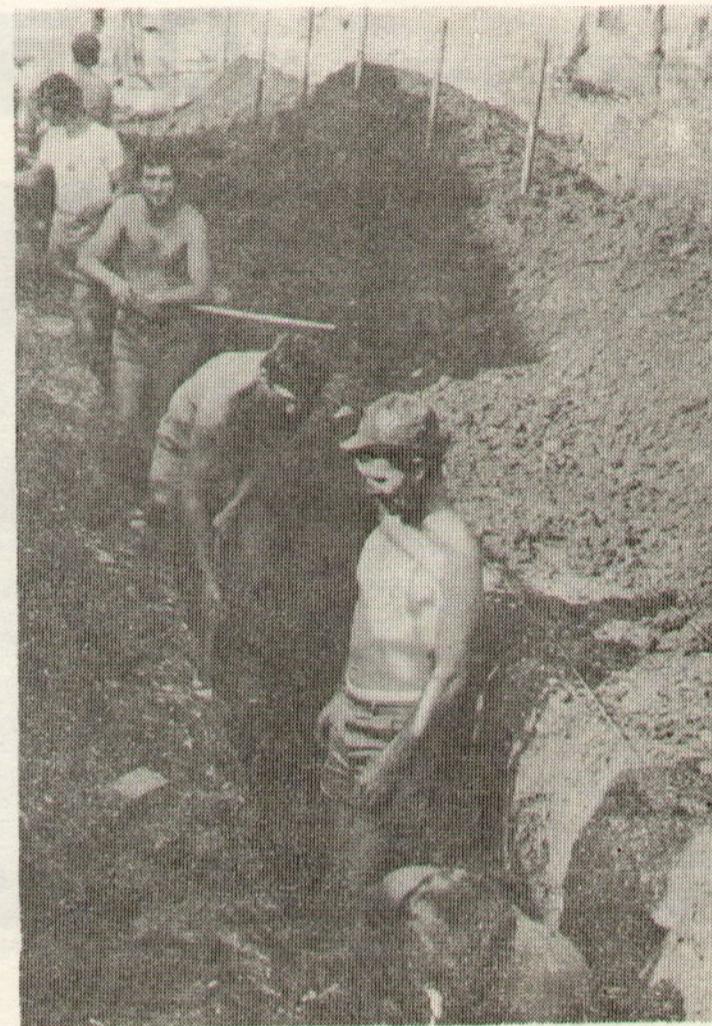
дјевојкама, стасалим и снајним, примијетили smo двоје је пионира. Ти малишани, го тово дјеца, непрестано су јурили по траси, носили воду, додавали алат, а често га и сами узимали у руке да би одмијенили старије другогве.

Данијела Стојановић има само 11 година и ученик је петог разреда Основне школе „Радоје Домановић“ у Београду. Укућани је нијесу могли задржати да не крене на Црногорско приморје.

— Посла за мене има, иако су ми говорили да овамо не идем — каже Данијела. — А је сада и носим воду, и помажем у кухињи послије подне и у спаваонама.

Њен друг Владо Токовић старији је годину дана и ученик је VI разреда Основне школе „Јосиф Панчић“ у Београду. И он је први пут бригадир. Осим што помаже, че сто и сам узима крамп и ашов.

— Па, дошао сам да ради, да челичим мишице и, колико будем могао, учиним да би моји вршњаци оvdje

Бригадисти копају канал у Будви

што прије добили домова, веду, струју. Да би опет живјели као и прије тог 15. априла — забиљежили smo ријечи одважног Владе.

С. Грегорић

У ОМЛАДИНСКОЈ РАДНОЈ БРИГАДИ „ВУКИЦА МИТРОВИЋ — ШУЊА“

Сваки дан је — ударни

На савезној омладинској радној акцији „Братство — јединство '79“, на крају прве декаде, проглашен је ударни дан. То је био повод да појсетимо омладинску радну бригаду „Вукица Митровић-Шуња“, Затекли smo је на Црвенoj главици изнад Светог Стефана. Дочекала нас је бригадирска пјесма.

Поред магистрале виорија је бригадна застава, а нешто даље у густој шуми сре

ли smo бригадисте који су, неосврнући се на нас, ужурбани радили и крчили шиље у које су зарасла борова стабла. Видимо већ добро поznата лица омладинаца које smo навикили да гледамо у другим улогама. Ту су и двојица фудбалера будванској „Могрене“ — Синиша Поповић — Бено и Ратко Бошковић, па користимо прилику да их питамо што их је навељо да дођу на ову акцију. До били smo одговор — осјећање дужности и обавеза да у овим тренуцима помогну обнову Будве било је оно ради чега су без двоумљења одлучили да оvdje дођу. На питање да ли су ријешили да и овог дана дају све од себе, Синиша нам је рекао да читава бригада сваког дана ради као да је ударни дан. Није им циљ да се такмиче, већ да у току такмичења што више постигну. Најмлађи члан бригаде 13-годишњи Раденко Маровић нема времена да разговара с нама. „Данас је ударни дан, па треба што више да урадимо и добро би било да навратите послије подне“ — рекао је он. Испод нас у коштац са јаким шиљем ухватали су се Боро Вукотић, Станко Асановић, Жељко Филиповић и Драган Митровић који такође изјавише да није прави тренутак за разговор. Такав одговор добили smo и од Славице Кривокапић, Мирјане Станишић, Душанке Ускоковић и Споменке Јелушић.

Бригаду је тог дана посјетио и предсједник Скупштине општине Будва Драган Ђуровић. — На крају прве декаде, најбољи smo са просјечно оствареном нормом од 163% и просјечном оцјеном из друштвених активности од 9,4. Сви бригадисти односе се крајње дисциплинирано и са вјесно према раду и задацима, па се надам да ћемо и ове године освојити пласмету „Вељко Влаховић“. То нам, међутим, није првенствени циљ, већ да што више урадимо и да ширимо пријатељство и сарадњу међу омладинским радним бригадама.

Драган Лијешевић

Цон Борета

цајетати као и прије, биће и лепиш, и ја ћу срећан долазити у овај крај. Надам се да ће бити и нафтне за којом овде градимо више година, па ће овог дана дају све од себе, Синиша нам је рекао да читава бригада сваког дана ради као да је ударни дан. Није им циљ да се такмиче, већ да у току такмичења што више постигну. Најмлађи члан бригаде 13-годишњи Раденко Маровић нема времена да разговара с нама. „Данас је ударни дан, па треба што више да урадимо и добро би било да навратите послије подне“ — рекао је он. Испод нас у коштац са јаким шиљем ухватали су се Боро Вукотић, Станко Асановић, Жељко Филиповић и Драган Митровић који такође изјавише да није прави тренутак за разговор. Такав одговор добили smo и од Славице Кривокапић, Мирјане Станишић, Душанке Ускоковић и Споменке Јелушић.

Бригаду је тог дана посјетио и предсједник Скупштине општине Будва Драган Ђуровић

Срце у завичају

На предлог Џона Борете, фрма „Buttes Gas Oil Co.“, чији је он предсједник и власник, уплатила је 100.000 долара, а он и његова породица припремају посебан новчани прилог.

— Тек овде на лицу јављено сам се у силину разлога земљотреса који је захватио један од најљепших крајева света. Стихија је свој ужасни печат утиснула на предијено поднеће у коме је робен мој отац и кога ја и цијела породица неизједно волимо. Зато сам, чим сам чуо да стражији вијест, припремио неophodne папире и дошао на Црногорско приморје, за које ме, поред робних и орловских пољева, син наше исељеника, преосједник компаније из Окленда у Калифорнији, истински је жалио за старом Будвом, за когорског рибара, порушеним хотелима и селима којих више нема.

Повод за разговор била је помој од 100.000 долара коју је његова фирма упутила пострадалом подручју.

— Сада је најважније да почињем обнова Црногорског приморја, да се изграде хотели и други објекти од којих се овде живи, да си угрожени добију кров под гласом. Онда ће, опет, све

Пером и камером: НА

Било једном једно село — Крапина се звало — а од 15. априла села више нема

У Лапчићима животни токови нијесу заустављени

Црква у Брајићима

ПОСЈЕТИЛИ СМО ОВИХ ДАНА неколико села на подручју наше општине. Намјера нам је била да попричамо с тамошњим житељима, да видимо како се одвија живот у тим селима којима се, годину-двеје прије катастрофе, живот био почeo увeлиko враћati. Али, стихија је учинила своје: оставила је пустош и на материјалним добрима и у људским душама. Села будванске општине су у агонији. У некима нема ни тога. Нема веселих чобанских пјесама и дозивања, нити вечерњих сједељки и пошалица.

*

У Брајићима смо затекли осамдесетогодишњег Риста Маркова. Сједи на једном ћувику близу шатора и чека да поцркају инсекти против којих се „бори“ дидитијем. Зове нас да нам покаже своје скровиште и кућу у којој послије 24. маја не смије законачiti. Уз то, и да нас части, наравно.

— Ето видите како нам је, али не лелечемо — каже Ристо и додаје да је преживио доста потреса у животу, али не земаљских, већ људских.

*

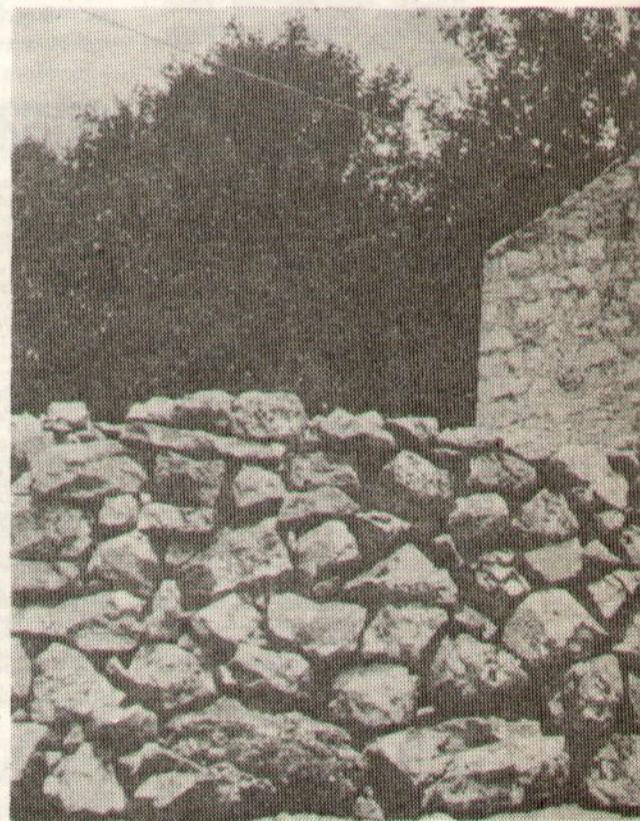
Стане Пејаковић, чији син Данило, хранилац петочлане породице, послује око суђа на ливади испред шатора где је импровизована привремена кухиња. Привремена, незнамо до када и ако је наступило љето, јер ћуд планине је опака. На испомоћ јој је дошао Рајко Шофран из Горњих Побора, коме је и самом кућа до темеља срушена. „Дошао сам да им склепетим мало бараце“ — каже Рајко — „јер је Данило заузет послом у Пекари“.

*

Кућа Тома Мартиновића — увијек је служила као склониште путницима које би снијежне мећаве пресекле на брајићком платоу — срушена је до темеља. Но, на срећу новозапочета кућа Томовог брата Душана остала је читава. У њој је нашла уточиште не само Томова фамилија, већ и друге из села. Тако је и у осталим брајићким засеоцима — Угљешићима, Стојановићима, Јовичићима.

*

Побори — најживље село на подручју наше општине такође изгледа тужно и без живота. Куће су страдале, помоћ је дошла, али се још увијек ништа не чини да се спремно дочекају кишовити јесењи дани. А бриге су велике не само за

Ристо Мартиновић из Брајића: — Страдали смо, али

ША СЕЈА НЕВЕСЕЛА

смјештај чељади, већ, исто тако, и стоке. Јер многима је сточарство главни извор прихода.

— Шта је с материјалом за подизање барака? — питали смо снуждени домаћине.

— Добили смо, али мало је ко ишта урадио, јер мушка радна снага је којекуда, а дома су само старици, жене и дјеца, па ко ће правити бараку!

Многи су у недоумици да ли да прије приђу да праве бараку за смјештај породице или стају за стоку.

*

Крапина више не постоји, а у Дулетићима нема живота. Посљедњи житељ Дулетића — Буро Ников — Бијели напустио га је 15. априла. Вратио се толико да потражи краве, да их отјера на пазар и прода. Остало је само кобила, која сада слободно живи у природи.

*

У Марковићима и Лапчићима живот није престао. Подигнуте су бараке, а ту и тамо ниче покоја нова кућа.

*

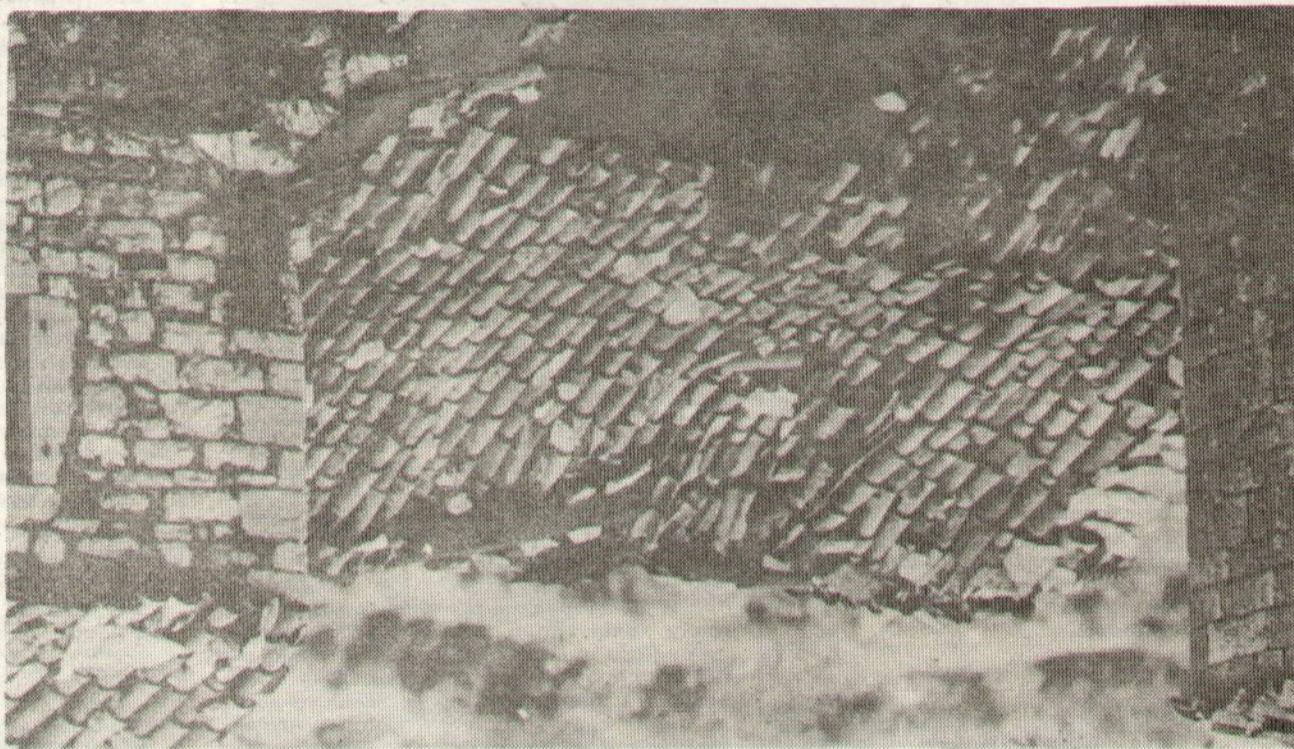
Села Станишићи, Мајићи и Ивановићи су такође тешко страдала. Највише је разрушен зајеков Обала у Станишићима, где се било десетак кућа наслоњених у грозду једна на другу — свака је добила црвену боју.

*

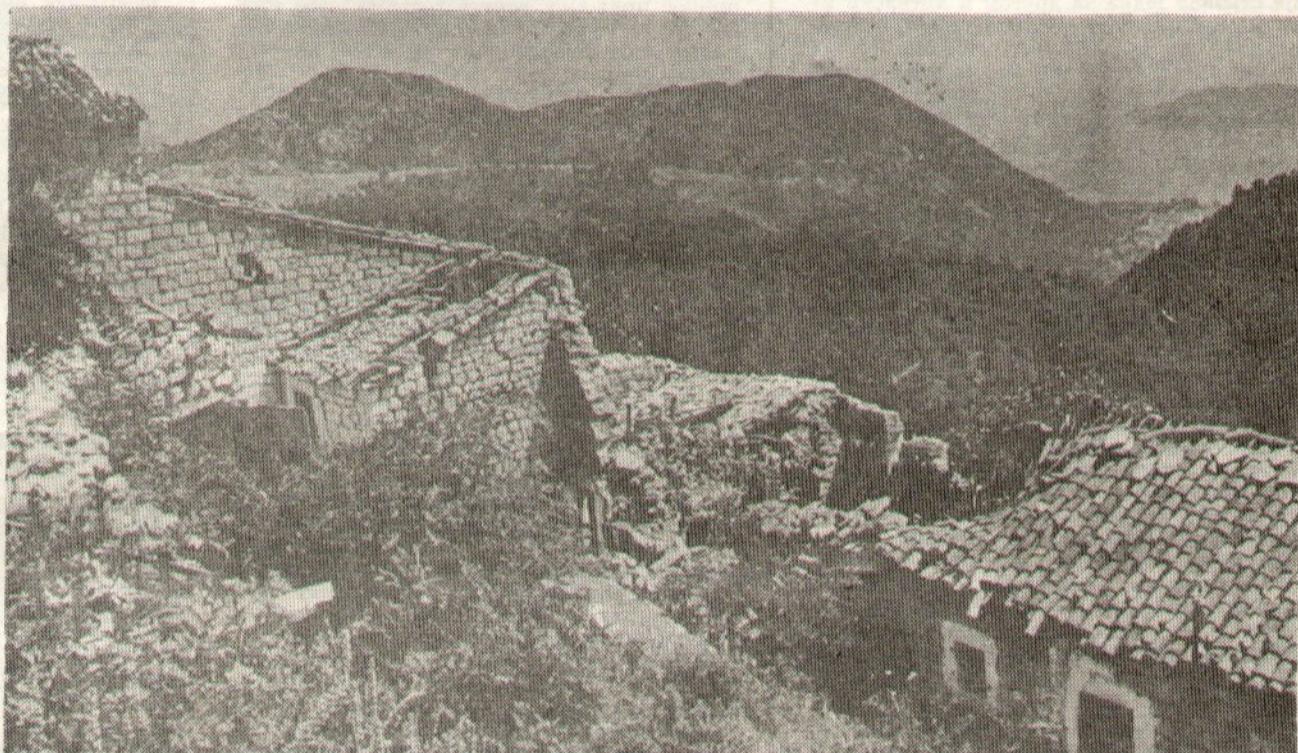
Ситуација није безнадежна: села неће бити напуштена и заборављена. Нужан смјештај у баракама прије јесењих киша добиће свака породица. За ово је већ свако домаћинство добило по 7000,00 динара и плус 2000 по сваком члану домаћинства. Фонд солидарности већ је добио најменска средства за једнократне помоћи и овај износ ће се убрзо повећати, тако да ће бити довољно за изградњу нужног смјештаја.

Трајан смјештај у селима рјешаваће се тако што ће се санирати жуто обојене зграде, а у њима ће се смјештати и породице које су изгубиле све. До првог августа биће обезбиђени типски пројекти за санацију жуто обојених кућа. За изградњу нових објеката биће направљено пет различитих типских пројекта. Услиједиће, наравно, и кредити под повољним условима.

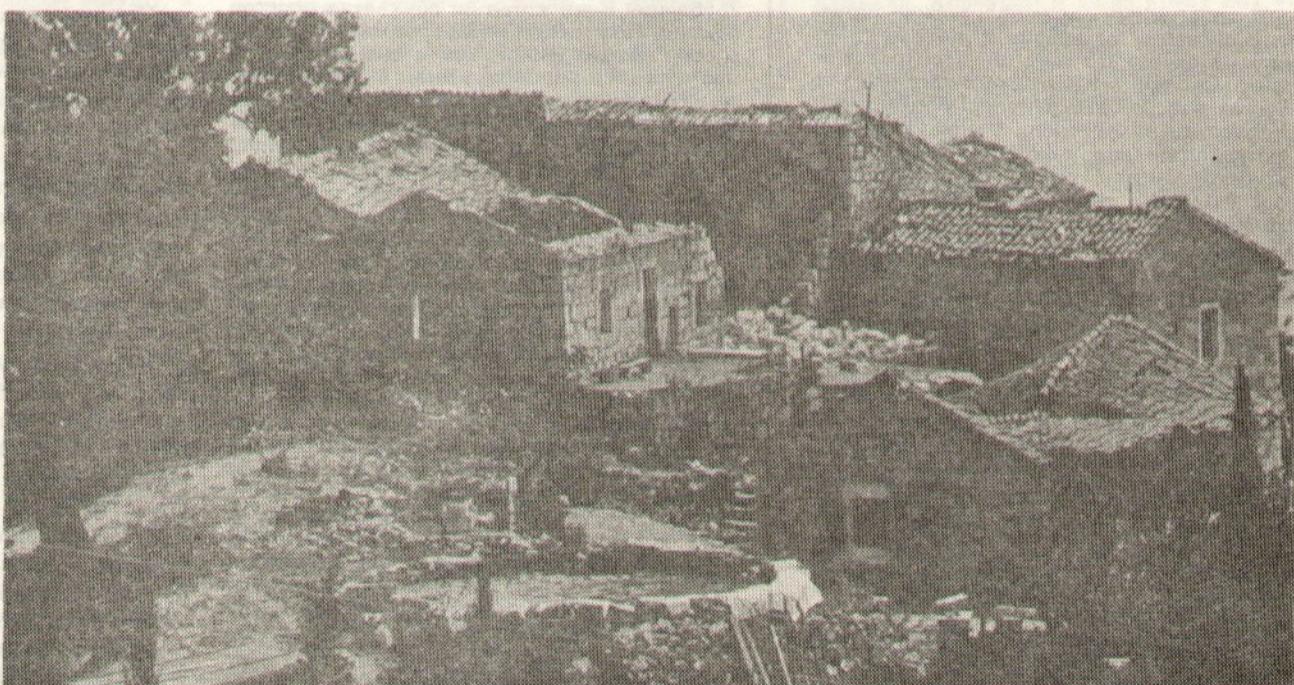
Текст: Владимир Станишић
Снимци: Миодраг Тодоровић

И Побори изгледају тужно и без живота, али изглед вара — одољели су они многим стихијама

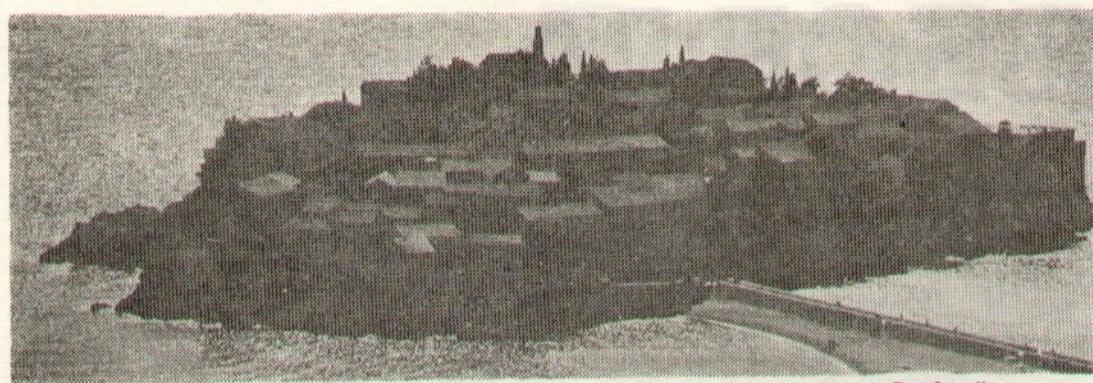
Живот није стао ни у Марковићима

Обала у Станишићима је срушена

се лелећемо!

Град-хотел „Свети Стефан“

БОГАТИЈА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА

ХОТЕЛИ „СВЕТИ СТЕФАН“, „МАЕСТРАЛ“ и „МИЛОЧЕР“, као и ресторани „Под маслином“, послије санације незнаних оштећења, отворили су своје капије за прихватавање домаћих и страних гостију. Била је то срећа у несрћи за црногорски туризам. Најатрактивнији туристички пункт, на најљепшем дијелу југословенске обале, одолије подземним силама. Као да је природа хтјела да задржи оно најљепше што је сама створила, а људска рука тако величанствено окупила.

ГОСТ ПРИЈЕ СВЕГА

Сви су изгледи били да ће се рекорди низати један за другим — како у односу на број страних гостију и висину девизног прилива, тако и у односу на повећање укупног прихода и остатака дохотка. Док су резервације стизале једна за другом и хотелски објекти снабдјивани новом опремом, кречени и адаптирани, паркови уређивани и цвијећи његовани, наступило је удар од 15. априла. Радио је тада само „Маестрал“ и у њему боравили бројни страни гости — излетници за ускршње празнике. Док су успа начини туристи напуштали хотелско здање, особље је остало мирно. Помагали су гостима да се психички среде и сервирали им ускршњи друочак, а и топли напитци у тим изузетним часовима нису изостали. Мора да су се и они плашили, али су тај страх успешио прикрили. Због тога гости при повратку нису били шкрти у изразима дивљења према њиховом држанју и понашању.

Такво је било и особље хотела „Свети Стефан“ приликом накнадних потреса. Док је старо паштровско здање посекивало на чврстом морском гребену, церемонијално сервирање угоститељских услуга одвијало се без застоја, без иједне грешке, на највишем нивоу. Тај мир преносио се на малобројне госте, тако да су сви понављали одговор шефа сале Обрада Кастратовића млађој Американки: „Гостопијице, тресе али то је јединствен доживљај, јер се љуљате бесплатно, и то у најљепшем хотелу на свијету. То само овде можете доживјети.“

И у тим неубочијеним приликама строго је поштована стара угоститељска девиза „Гост прије свега“. Тако се и наставља. И није чудо што гости, чији се број из дана у дан повећава, не шкrtаре на похвалама, задовољни овогодишњим квалитетом и квантитетом туристичке понуде.

И прве ријечи саучешћа, истина најчешће с отказима резервација, почеле су да стижу од старијих гостију, који се редовно, уз новогодишње честитке, обавјештавају о цијенама и побољшању туристичке понуде. Те топле ријечи постепено замјењују потврде резервација или њихово помјерање, јер се свијетом, истина тешко, пробија истину, итиме демантују дезинформације да су свестофтесански хотели отишли испод мора, као и да вуци и змије слободно крстаре прекрасним милочерским парковима и плажама. Ниски су то ударци, који се морају издржати, а посљедице се могу отклонити једино уз изузетне напоре.

ПОВОЉШАЊЕ ТУРИСТИЧКЕ ПОНУДЕ

Стихија је пресјекла многе планове за обогаћење туристичке понуде. Ипак се, истина са закашњењем, и на том плану доиста постигло, захваљујући ентузијазму радника овог колективе и извођача радова. Ускоро ће се отворити у хотелу „Свети Стефан“ три атрактивна и модерно опремљена угоститељска пункта: пивница, бар у просторијама старог паштровског млина и мљечни ресторани с дивном терасом, уоквиреном старим градским бедемима. Ту је и нова галерија, у којој ће излагати најпознатији југословенски и светски сликари и вајари.

Завршена је и читаоница у којој ће гости моћи да се снабдијевају књигама, часописима и новинама на страним језицима. У залеђу хотел „Свети Стефан“ завршавају се два тениска игралишта, која ће омогућити спортску рекреацију гостију, док се увођењем минибуса на релацији Свети Стефан — Будва, уз постојећу хотелску такси-службу, омогућавају излети у близу и даљу околину.

И „Маестрал“ је промијенио рухо. У његовим холовима и просторијама постављени су нови цвјетни засади разних врста и у разнобојним саксијама. Завршени су и радови на проширењу кафана, чиме се добило много, како у простору, тако и у атрактивности и удобности. Воде се преговори о пресељењу Рекреационо-рехабилитационог центра из хотела „Интернационал“ у овај објекат, што ће представљати значајан допринос пружању услуга гостима. Тим прије, што ће се на тај начин обезбиједити ком плетна здравствена заштита, и то у току цијеле године.

ПРОШИРЕЊЕ ХОТЕЛСКИХ КАПАЦИТЕТА

У Светом Стефану се ради на проширењу хотелских капацитета. Борба на светском туристичком тржишту је жестока и немилосрдна, а туристи су преборљиви и са све већим прохтјевима. Стално се треба доказивати и наметати новим садржајима и понудама. Изванредних локација има довољно а број стално упослених радника није у рационалној сразмјери с хотелским капацитетима. Обратили смо се директору основне организације удруженог рада „Хотели Свети Стефан“ Душану Лијешевићу да о тим настојајима обавијести наше читаоце. Ево шта нам је он рекао:

— Повећање хотелских капацитета у наредном периоду логична је посљедица тенденције развоја наше основне организације и радне организације као цјелине. Акције на реализацији ове идеје започеле су још прошле године. Послије низа састанака и консултација познатих урбанистичких институција и стручњака прихваћена је локација новог хотела у реону Милочера, коју је предложио проф. Едо Равникар, аутор урбанистичког решења Свети Стефан — Милочер — Пржно. Равникар ће бити аутор идејног пројекта и одговорни пројектант, док ће носилац послова око израде пројекта бити пројектна организација „Амбијент“ из Љубљане. Нови хотел ће обухвати простор између Јадранског и милочерског пута на мјесту званом Виногради, с тим што ће улаз и главна рецепција бити с јужне стране. У овом реону нема маслина које би се морале сјечи. Ова локација омогућава изградњу извесног броја рента била уз нови хотел, па би се на тај начин повећао број кревета у овом реону и понуда обогатила новим садржајем. За ову локацију извршена су претходна испитивања носивости земљишта, а нови хотел ће имати у једном габариту око 600 кревета „Л“ категорије, те био прилагођен каскадном терену. Свака соба треба да има поглед на море, а хотел треба да буде опремљен свим елементима који су потребни за рад током читаве године. Поред богатог и атрактивног садржаја, који се претпоставља за објекте овако високе категорије, планира се и изградња контгресне сале, капацитета око 600 сједишта, која ће имати уређаје за симултано превођење на најмање осам језика. Пројектни задатак и предпројекат, идејни пројекат и економски елаборат завршили би се у току децембра ове године. Послије усвајања идејног пројекта могло би се приступити изради главног извођачког пројекта.

Ето, као што сте могли да прочитате, на Светом Стефану има доста новога, а и доброга и оптимистичкога.

Градити објекте какве туристи траже

Експерт за туризам Свјетске туристичке организације, чије је сједиште у Мадриду, архитекта Ђованни Фреско обишао је Црногорско приморје и изненадио новинарима своје утиске.

— Ситуација је заиста тешка што се тиче туристичких објеката на овом региону, који је био на мети туриста са свих меридијана — рекао је Ђованни Фреско. — Но, она никако није и безнадежна. Напротив, иако је катастрофа начинила заиста пустош, могуће је да три-четири године ревитализирати туристичке објекте, изградити нове и опет почети битку за девизе. Сада треба изградити оно што је недостајало, што гост хоће. Сматрам да не треба градите хотелске комплексе какви су били они на Словенској плажи, у Бичићима и на Великој плажи у Улцињу, који су имали по 2000 — 3000 кревета. Млади свијет који се више лјетује на овом простору и који ће долазити наредних година не тражи објекте „А“ категорије груписане на малом простору. Они хоће мање објекте, какви су они у Светом Стефану, хотеле нижих категорија, који ће имати сав комфор потребан за удобан одмор. Бунгалови и слични објекти треба да преовладају на овој обали. Наравно, ту и тамо потребни су луксузнији хотели да би понуда била разноврсна.

У наставку излагања Ђованни Фреско је рекао да је још 1967. године добро упознао овај простор радећи на пројекту Јужни Јадран и да су терени на којима до сада није грађено — као што су Јаз код Будве, Буљарица код Петроваца и Валданос код Улциња, испред којих су јединствене ситно-зрасте пjeшчане плаже — идеални за такве објекте. — Треба видети какви су захтјеви гостију, а онда прићи градњи како би деслио оно што је заиста потребно, што ће овај регион спретати међу туристички најтражије на свијету.

Свакако је неопходно обновити Котор, Будву и Улцињ који су својеврсна ризница културе и који су у туристичкој понуди овог подручја играли итекако важну улогу. Но, то ће бити дуг посао који ће захтијевати доста новаца и времена.

— У овом тренутку велику пажњу треба поклонити пропаганди. Видио сам да су много стране новине криво представile ситуацију на овом подручју. Оне су доносиле извјештаје о хиљадама мртвих, потпуно уништеним објектима и о паници људи. Лично сам се увјерио да је ситуација сасвим другачија, да се овде ради и да постоје сви услови да овај крај убрзо привуче хиљаде туриста. Зато и средства информисања треба објективно да приказују стварност, а то ће на најбољи начин демонстрирати злонамјерне и тенденциозне гласине које се проносе свијетом.

На питање новинара што се може учинити за овогодишњу сезону, Ђованни Фреско је рекао:

— Треба направити посебне пакете за септембар који се може итекако искористити. Добар дио хотела је неоштећен, и у Херцег-Нови, Свети Стефан, Петровац и Улцињ долазије гости. Сматрам да треба снизити цијене у неким објектима, јер нема сврхе држати високе цијене када нема гостију.

У ООУР „МОГРЕН“

Преполовљени капацитети

Око 4000 кревета у собама домаће радиности на појадију Будве, Светог Стефана и Бечића изгубљено је за овогодишњу сезону. Неоштећено у катастрофалном земљотресу остало је око 5000 кревета и они стоје на располагању домаћим и страним туристима.

Неоштећене су собе у кућама које су прописно грађене и имају сав комфор, по требан госту, који не заостаје много за хотелским. Цијене по лежају у главној туристичкој сезони (јул и август) крећу се од 60 до 80 динара, зависно од категорије собе, док су једино у Светом Стефану нешто скупље — од 70 до 100 динара.

— Будва је осталла без хотела, али не и без ресторана где се гости могу добро хранити и лијепо проводити — рекао је Крсто Јубановић, директор ООУР „Могрен“. — Код хотела „Могрен“ отварамо нови ресторани „Мандарина“ са 700 сједишта, који ће имати домаће специјалитете и музичку. Постоји ресторани у Рафаиловићима, затим „Вала“ у Пржну код Милочера,

На питање новинара какву посјету очекују, у ООУР „Могрен“ су рекли да је те шко било шта прогнозизирати. Они су истакли оно чиме се располаже, сваког госта, било одакле дошао, лијепо ће примити, добро угостићи и пружити му пуну пажњу. Вријеме је лијепо, тле се по степено смирује, па би у гла вној сезони требало очекивати више гостију. Прије земљотреса било је продато око 2500 кревета, али је у међувремену дошло до откази вања, што је и нормално.

Поред соба у домаћој радиности, ООУР „Могрен“ ставља гостима на располагање четири модерна и лијепо уређена аутокампа: Јаз са 5000, „Авалу“ у Бечићима са 450, Црвену главицу код Светог Стефана са 400 и Валу у Пржном са 150 јединицама.

Фестивал Дани музике

Након поздравног говора предсједника СО Будва, Драгана Ђулафића, који је уједно означио и почетак осмог по реду фестивала „Дани музике Свети Стефан“ Будва 79“, који у ово вријеме окупља најбоље југословенске репродукције музичке умјетнице, у свечаном дијелу наступили су Симфонијски оркестар РТВ Титоград и хор „Станко Драгојевић“, којима је дириговао млади диригент Радован Паповић. Поред њих, на Тргу Слободе учествовали су градске музике из Цетиња и Тивта, као и фолклорни ансамбл „Морешка“ са Корчуле, који су у живописним костимима и уз пратњу свог оркестра извели истоимену пантомимичку игру са сабљама, чије је поријекло са Иберијског полуострва из XV вијека. Ова игра је освојила многе земље и посљедње уточиште још у вијек налази на Корчули у нашој земљи.

ПОЗОРИШНИ СУСРЕТИ

Овогодишњи позоришни сусрети „Прин Гора 79“, изванредно су замисљени, али код нас у Будви нијесу у најбоље вријеме организовани. Имали смо фестивал „Дани музике Свети Стефан — Будва“, па је један дио пу блике одлазио на концерте, а други на позоришине представе. Сљедеће године овога времена би се морало повести дачuna.

У сали Основне школе Стеван М. Љубишића, која је послије катастрофалног земљотреса постала центар културног и политичког живља, у четири вечери смо могли да видимо четири представе: Црногорског народног позоришта „Максим Други“ Будимира Дубака, затим „Обезшенаца“ Борислава Пекића у извођењу Скопског театра и „Ремек дјело или судбина у мјетнику“ поново Борислава Пекића у извођењу Југословенског драмског позоришта из Београда.

Представа Жана Ануја „Оркестар“ која је требала да буде у извођењу Словенаčkog гледалишча из Јубље не није одржана због тога што није било публике!

С. П.

У свечаном дијелу програма, иако по киши, многи љубитељи музике и умјетниче живе ријечи, остали су да чују Влада Поповића, који је говорио текстове из стarih записа о Будви.

Исте вечери у сали Основне школе „Стјепан Митров Љубишић“ Симфонијски оркестар Радио телевизије Пријаштина, под управом Бахрија Ђеље, извео је први овогодишњи фестивалски концерт. Ово је било и прво учешће новооснованог Удружења музичких умјетника САП Косово на фестивалу „Дани музике..“ и прво представљање овог оркестра ван Покрајине. Концерт је отворен увертиром за оперу „Дје војка из Качаника“ младог композитора Рауфа Домија, чији тонови су црпљени у ко совском националном мелосу. На концерт су још извођена дјела Ренда Мулића, Вићенца Ђинија, Феима Ибрахимија, Ческа Задеја и Едварда Грига.

У наредним данима концерти су извођени у Светом Стефану, Петровцу и хотелу „Маестрал“.

Београдска пијанисткиња Невена Поповић и љубљан-ска виолинисткиња Алена

Мајер-Попов оствариле су импресивно вече на Светом Стефану, Клавирски сарадник Алена Мајер-Попов био је искусни словеначки пијанист Леон Енгелман.

Сљедећег дана наступао је истакнути загребачки пијанист Стјепан Радић, који је изводио дјела Фредерика Шопена и Клода Дебисија. Четвртог дана био је један од атрактивнијих концерата, Тинка Мурадори, флаута и Стјепан Радић, клавир, који су изводили дјела Јохана Кристијана Баха и Сергеја Прокофјева, а у другом дијелу наступали су новосадски умјетници Рудолф Немет, бас, и Имре Топлак, клавир. Нарочито је Рудолф Немет, познати војвођански бас, оставио на све присутне импресиван утисак.

Михајло Докузов, први хориста Скопске филхармоније из ансамбла „Света Софија“ са пијанисткињом Маријом Докузовом, остварио је изузетно концертно вече. Хорна као оркестарски инструмент ређе се чује на солистичким реситалима, јер захтијева из вођења високог дometa. Овај уиграни пар презентирао је дјела Бетовена, Лотке и Попа Пика.

Београдски Дувачки квинт у саставу Франц Гросели, флаута, Ернест Ачкун, кларинет, Маријан Болфан, фагот, Стјепан Рабузин, и Егон Готвалд, обоа, наступали су у изванредном амбијенту Салона хотела „Кастел Ласта“ у Петровцу пред препуном салом публике, која је београдске умјетнике топло примила и наградила аплаузом.

Претпоследње вечери у Салону хотела „Маестрал“ музичирао је Тахир Куленовић на флаути, који је имао изванредног сарадника у клавирској пратњи Наде Кецман. У другом дијелу концерта наступала је млада сарајевска оперска пјевачица Маргит Томик, коју је, такође, пратила Нада Кецман. Маргит Томик се представила као раскошан сопран. Она је извела пјесме Беле Барток, Мануела де Фаља, Милоја Милојевића и Јакова Готовца.

Посљедње вечери припадало је домаћину Фестивала Симфонијском оркестру РТВ Титоград, којим је као гост дириговао Младен Јагушт, а као солисти су се појавили Анка Асановић на клавиру и Алекса Асановић за виолончелом. Публика је изванредно примиле музику Борислава Тамићића, као и Фрање Листа и Арама Хачагуријана.

Иако у неповољним условима, осми по реду фестивал „Дани музике“ је успио — на свакој представи било је публике, а са публиком од првог фестивала па све до данас било је проблема.

За жаљење је да се публици нијесу представили на ши аматери, Градска музика и фолклорни ансамбл „Кањош“, јер је ово била заиста изузетна прилика, када су могли да покажу своје стваралаштво пред публиком, која зна шта је музика и игра.

Станко Паповић

ИЗЛОЖБА УМЈЕΤНИЧКИХ ЗАНАТА ИР КИНЕ

Несвакидашњи догађај

Изложба умјетничких заната ИР Кине, која је почетком јуна отворена у Будви, представљала је несвакидашњи догађај за не тако бројне посетиоце до јучерашње — и ује рени смо у то: будући метрополе црногорског туризма.

Богатство предмета, разноликост мотива и раскош боја основне су карактеристике ове у потпуности успјеле манифестације културног стваралаштва далеке пријатељске земље. Сваки експонат привлачио је пажњу, тако да је било потребно читаво послијеподне да се они разгледају, а затим још много часова да се размишља и поново ужива у њиховој — чини нам се — непоновљивој инвентивности, љепоти и складу.

Послетиоци су се најдуже задржавали пред маштovитим скулpturama од жада и слоноваче — пред лепршавим цвијећем и лакокрилим птицама — фантастичним лоптама и бродовима са хиљадом чланова посаде, за чију је израда (не свих, већ сваког појединог експоната) и поред хиљадугодишње традиције било потребно више мјесеци, а надахнутог рада. Пажњу су привлачили оружје у срми, слонови са кулама и рибе у масивном сребру, предмети и накит од злата, дуборез у меком дрвету, скулpture у камену чија је природна боја потпуно сачувана, па гравуре од бронзе и дрвета (њихова израда датира од прије два (миленијума) на које су наношene десетине и стотине слојева лакова, који су, типично оријенталних боја, отпорни на влагу и топ-

лоту — такорећи неуништиљиви... Клуазони — емајлирано посуђе јарких боја које им дају посебну драж — датирају из времена владавине цара Јинг-Тая из династије Минг. Назив Јанг-Тај-Лун везује се за њихово историјско поријекло и за боју глазуре која је углавном плава. Како смо обавијештени, израда једног клуазона захтијева читав низ припремних радњи — почев од обликовања, спајања и заваривања до емајлирања и глачаша.

Тешко је набројити све експонате и моделе на овој изложби — поменимо још оне чудесно лијепе слике од вуне, од сламе, од рогова, од школъки, од перја и оне папирaste резбарије у дрвету

Кинеско руководство

„Можемо се, доиста, искрено радовати“ — изјавила је ОЛГА ПЕРОВИЋ, члан Извршног вијећа Скупштине Црне Горе — „што су наши пријатељи из Кине, као својеврстан вид помоћи, упутили нам овако изванредну и скupoцijenu изложбу каква је ова кинеског руководствства старог више хиљада година. Подршка је то и Сајму у Будви који, упркос невољи које су нас снажиле, наставља свој рад једном доиста изузетном сајамском приредбом. Шта рећи о овој изложби? Једноставно, да то што овде може да се види тешко да се у нас икад видјело: толико ремек-дјела, човјечјом руком урађених, с толико маште, с толико прецизности, с толико савршенства у изради предмета од најразноврснијих материјала. Чини се да су за те кинеске занатлије — умјетнике и мермер, и жад, и камен обични једнако мекани као плута, као слонова кост, као перје од кога праве изванредне слике, као слама од које праве рельефе. То је, једноставно, несхватљиво.“

Може човјек само да похвата да сви људи који могу дођу и прођу кроз будванска Сајам и виде ову изложбу као неку, да кажем, почаст пострадалим крајевима којима се и тиме чини вриједан прилог — да се долази не само да се виде рушевине него и снага људских руку које граде и изградију — и ситно и крупно — увијек лијепо људско дјело.

ИЗЛОЖБА САВРЕМЕНЕ ЊЕМАЧКЕ ГРАФИКЕ

Репрезентативан пресијек

У оквиру међународне културне сарадње, Удружење ликовних умјетника Црне Горе уз помоћ Републичке самоправне интересне заједнице културе, Републичког завода за међународну научну, просвјетно-културну и техничку сарадњу и Института за односе са иностраним из Штутгартра организовало је почетком јуна изложбу савремене њемачке графике. Она је дио програма који је Удружење ликовних умјетника планирало да оствари у крајевима настрадалим од земљотреса као свој допринос поновном оживљавању ликовних манифестација.

Репродуктивна графика има у Њемачкој вјековну традицију и због тога се памти допринос који су пружали њемачки сликари и цртачи процвату графичке умјетности. Неколицина су својим дјелима и проналасцима поставили означујуће тачке у историји графике: Лука Кранах, Холбајн, Алдорфер, Албрехт Дирер и Мартин Шонгајер.

На прагу нашег стољећа група експресионистичких сликара — Хекел, Киршнер, Холде, Бекман и Колвиц — је у тражењу нове умјетности израза својим дуборезима, бакрописима и литографијама поново обезбиједила графици ранг какав она од Дирера није више имала. Она сада излази из торби и графичких ормана на зидове преко својих великих формата и свог изражавајућег језика слика у плакатне дуборезе и смјело обојене литографије. Графичко дјело поново наступа равноправно поред сликарског као у вријеме Кранаха и Дирера.

На изложби у Будви приказан је репрезентативни пресек на тему реализма и

конструктивизма — тридесет и три умјетника младе генерације изложило је 99 радова насталих у задње десетине година. Очигледно је да они настављају традицију умјетника које убрајамо у класике (Дирера, Кранаха, Холбајна) и да се крећу под утицајем генерације која им је претходила, а која је за вријеме нацизма била прогањана — Вилија Баумјестера, Макса Бекмана, Макса Ернеста и Јозефа Албертса.

У спектру могућности приказивања наше стварности доминирају два поларна начина интерпретирања један у коме мање или више директно или у затвореној форми настајаје приказивање и сукобљавање са стварно спознатим и схватљивим светом, и други у коме умјетници покушавају да своју слику модерног света учине видљивом, слободно од билоког приказивања које се односи на ствар само кроз површине и облике, као звон боја и ритам линија. Када бескрајна скала изражавања: пуритичка строгост форме, прецизност, рационализам, одмјереност код једних, а склоност за размишљање, за чудну неуobičajenošću, жеља за измиšljanje, за фантазирање код других! Уочљива је тежња за критиковањем, протестом и иронијом, за провоцирањем код ангажованих: тако се пред посетиоцима ове запажене изложбе ширила панорама вишег или мањег екстремних индивидуалиста.

Прихватујући ову изложбу, колектив Јадранског сајма и културни радници Будве доказали су да ни у најтежим тренуцима нису заборавили културне потребе овог подручја, нити су занемарили традицију која од давнина постоји у овом крају.

ВИЈЕСТИ ИЗ „ЗЕТА ФИЛМА“

Конституисан филмски савјет

Конституисан је Филмски савјет „Зета филма“ за производњу филмова. Сачињавају га: Асановић Сретен, Вујовић Ђорђије, Вуковић Чедо, Ђоковић Божидар, Ђоновић Павле, Коматина Милија, Миковић Радун, Пајковић Милован, др Прњавор Бранко, Џеровић Рајко и Новићић Милан. За предсједника Савјета именован је др Бранко Прњавор, извршни секретар у ЦК СК Црне Горе.

*

Приводи се крају рад на документарним филмовима о последицама изазваним земљотресом на Црногорском приморју и оштећеним културним споменицима овога краја. Фilm о оштећењу културних споменика биће завршен до почетка фестивала у Пули, где ће бити приказан на свечаном отварању.

*

Састанак Савјета филма „13. јул“ заказан је за 11. јула у Титограду. Чланови Савјета даје мишљење о новој верзији сценарија и одлучути о његовом евентуалном усвајању. У изради нове верзије сценарија поред ауторске групе: Бајо Шарановић, Мило Ђукановић, Ратко Ђуровић, Пуниша Петровић и Вукашин Мићуновић, учествују са књижевници Мирко Ковач и Борислав Пекић. Почетак снимања филма „13. јул“ одлаже се за извесно вријeme, због ситуације у којој се република нашла након катастрофалног земљотреса.

*

У импровизованој пројекционој сали, у ликовном кабинету основне школе, настављен је рад републичке Комисије за преглед филмова. Прегледани су и одобрени совјетски филм „Степа“, рађен према дјелу А. П. Чехова, у којем је режисер и тумач главне улоге прослављени совјетски уметник Сергеј Бондарчук, и аргентински филм „Доктори више воде голишаве“.

*

Правих дана јула једно од тениских игралишта ОУР „Словенска плажа“ биће претворено у љетну башту и оспособљено за приказивање филмова.

Н. Краповић

Од Улица до Херцег-Новог порушен је више стотина стамбених и других бјеката. Рапортој снази стихије није одњела ни ова зграда у Петровицу

ПИСМО СА УГРОЖЕНОГ ПОДРУЧЈА

Јављам се са Црногорским приморјем. Да нијесу ова тешка времена, писмо би било конвенционално: „Радим и љетујем, пуно сунца, Јадран незамјенљив. Срдачно, Ваш...“

Тако би гласило то писмо.

Ово писмо биће овакво:

Земља дрхти.

Службеница у „Центро-промоовом“ супермаркету у Улцињу каже у шали:

— Не плашим се оних земљотреса „Љубљај ме њежно“ — и мирно наставља по као.

Већина се од нас тако шали. Иако није вријеме за шали, а ни тема није баш шаљива.

Земљотрес — па шта?

Мислите?

Стари Улцињ је пао. У центру скоро свака кућа обиљежена је црвено или жуто. Хотели на Великој плажи полуизврорени. Људи, сад већ навики на сва та подземља чуда, живе свој живот.

Шатори, камп кућице, бараке.

Јужни Јадран као један велики ауто-камп.

Бар.

Велика поморска лука. Југословенски ћујач светске поморске привреде. Докови помјерени из лежишта. Хотел „Агава“ — пао. Зграда суда срушена. Чадори као на бојном пољу: банке, судови, општинска администрација, здравствене установе...

Температура — преко три десет Целзијусових.

То све треба видjetи на лицу мјesta да би се до краja скватило. Да би се скватило колико је ове људе стајало то научно скватљиво помјеране тла.

Највише ми је жао Сутомора. Прошле године сам записао:

Шта би било Сутоморе
Да му није „Јужно море“
„Јужно море“ је некада био хотел с најљепшом тера-

ком на сутоморској обали. Ускоро ће бити поново. У трећу кад комисија саопштила одлуку о рушењу, Бошко Дабановић, директор „Јужног мора“, и његови радници плачно.

Седамдесетдевето љето овог стојећа остаће сиромашно за онолико сутоморских љетњих вечери колико му је календаром одрезано.

Чањ се не предаје. Оправља се и крајем јуна до бија гости. Буљарица чека своје феријалце у камп кућицама и приколицама. Њих је земљотрес само мало про дрмсао. Па ни тј земљотрес није баш свемогућ. Утишили нас чека Петровац. До ста оштећен. А бисери Црногорског приморја као да се ругају тој подземној сили.

„Свети Стефан“, „Милочер“, „Маестрал“, најљепши хотели на овој обали, поносно нуде своје плаже и терасе храстовима, лијандера и смокава све је по старом. Она љулка тишина Медитерана, декорисана шареном хладо вином племенитог биља, као да се чуди што није поремећена дјечјим смијехом, бујицом мотора, људским гласовима.

Ресторан „Вала“ у Каменову примио је госте у ауто кампу. У приштинском одмаралишту је, такође, све спремно за љето.

Међународни омладински центар скоро је стално пун младих из свих крајева света. Диско ради, а од прије неки дан и музика свира на тераси. Ратко Читаковић, управник овог објекта, не прије даје никакав значај земљотресу.

Гости из Чехословачке су дошли.

Мало даље нам кажу да је само један дио хотела „Бељви“ одолио стихији. Један од најтраженијих хотела у овом комплексу овог љета, неће примати госте. То је хо

тел „Монтенегро“. Владо Тичић, његов директор, са својим радницима, дијелиће су дбину осталих хотела на Словенској плажи. Будва је, зна се, без хотела. Једино је „Авале“ спремна да прими госте у 220 кревета у вилама. Велепленни сајамски простор је недирнут. Зграда Скупштине општине је у рушевинама. Хотел „Славија“, као лоше припремљена торта, још један знак несрће.

Екипа ресторана Јадран ког сајма смјештена је у монтажној згради. Не знам где је редакција „Приморских новина“. Нећо Дапчевић, директор Културног центра, обавља своје послове у згради Школског центра. Зграда „Зета филма“ јако је оштећена. Концерти и филмске представе организују се у дворишту школе.

У Старом граду улази се са ма по одређењу. Нијесам тамо био. Кажу ми — све је срушено! Вјерујем. А највише бих волио да је то шаљено.

Са Видиковца, изнад Будве, виде се рањени зидови Старог града. Пали су у море. Кровови поклекнули, улице затрпане каменом. Велики кеј нагнут и напукао.

Скоро невјероватно.

Јадрански пут био је дуго у прекиду због Жуте греде.

Велика плажа „Јаз“ изазива нас својом врелином. Чека своје аутокампere и купаче.

Живим у Ластви. У Ластви Грбаљској. На петом километру од Будве ка Тивту. Ластва је нека врста будванске Зете. Баштовански крај. Наш возач Лабуд Миховић и ја свакодневно путујемо дуж приморја. Све те слике несрће као да су нам се усавише у вид. Као дјеца се обрадујемо кад видимо да гости долазе. Они су као птице селице које се послије спашише зиме враћају у топлије крајеве. Мислим: прошло је, људи долазе, биће љета, радосних дана...

Јер, овде је, у ствари, све спремно за љетовање: море, сунце, шатори, пуно здравих кућа, хотели, ауто кампови. Зашто, онда, не би све било као прије?

Људима на Црногорском приморју ће бити много лакше ако ово љето проведе са својим гостима — и поред огромних брига о томе како ће дочекати зиму, хоће ли и када ће успјети да изграде нове домове, хотеле, школе и болнице...

Раде Јовић

Страдао је и манастир Дуљево

Споменици и њихове судбине

Знатно је оштећен покретни споменички фонд региона од Петровца до Будве. У разрушеном комплексу ма настира Градишта остаје сачуван једино иконостас цркве Св. Николе који се, срећом налазио на конзервацији у атељеу Завода за заштиту споменика културе, док је инвентар цркве Св. Саве пропао.

У Прасквици су катастрофално страдале обадвије цркве. Одјељење црквеног музеја, које је било смештено у припрати Св. Тројице, нашло се у рушевинама. Манастирско bogатство је заједно са својим старешином непосредно послије земљотреса успјело да из припрате евакуише, као и сав по кретни инвентар цркве Св. Николе. Уз помоћ стручне екипе Завода спашен је и врло значајан иконостас из Св. Тројице — рад Димитрија Да скала с краја XVII вијека. Сав овај материјал похрањен је у згради манастирских конака и црквеног музеја која је безболније преживјела земљотрес. Овде је похрањен и покретни фонд из околних разрушених и оштећених цркава. С обзиром да су у каснијој серији слабијих потреса са оштећењем и на овој згради постала већа, читава ризница манастира Прасквице мораје се склонити на сигурније место.

Иначе, ризница манастира Прасквице је изузетно бојата италокритским, руским и иконама домаћих мајстора. Поред осталих драгоцености — крстова, птујара и других црквених ствари — Прасквица посједује обимну библију теку и архиву везану за специфичне историјске прилике Паштровића. Један дио ризнице био је конзервиран, али је сада наново механички оштећен, тако да ће се морати поново третирати.

Будвански град је у великој мјери страдао, па се пришло евакуацији читавог

и прије

тона

и прије

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕВИ

Врдничка вила

„Ја појета, она појета, да није сам калуђер, ето књегиње Пирој Гори“ — рекао је владика Раде кад је угледао Милицу Стојадиновић Српкињу у свом светлу њеног физичког и духовног склађа. Одушевљење Петра Петровића Његоша пред чарима „Врдничке виле“ било је само једно од признања учених савременика једној од првих српских пјесника „дражесном цвијету или лептиру нашег Парнаса“ — Милици Стојадиновић Српкињи.

„Једна од најљепших и најромантичнијих Српкиња свога времена“, „пјесмэтворка и списатељка српска“ — како су је назвали њени савременици — била је једна од најпознатијих личности свога доба“. Вук Карадић, чији је сарадник била, називао је „моја кћи из Фрушке“, Јубомир Ненадовић и Ђорђе Рајковић посвећивали јој пјесме, а Јован Суботић, пјеснички бард свога доба, разговарао као са себи равном. Иван Мажуранин, прослављени пјесник „Смрти Смаилаге Чентића“, специјално је долазио у Врдник да је види, а београдски књижевници дочекивали је — вели Скерлић — како се ни један српски детле није дочекивао“. Знало се за њу и у инострству дописивала се са њемачким и чешким књижевницима.

Највећи дио свога живота Милица Стојадиновић Српкиња „превела је у поповској кући свога оца у Врбнику. „Ја сам птица“ — пише она — „залутала у гај, где међу хиљадама других птица дрхти усамљена“. Написала је три књиге идиличне — родољубивих стихова: „Пјесме“ (1850, 1855, 1868) и дневник „У Фрушкој гори“ у три свеске (1861, 1862, 1866).

„Она и њена природа су једно“ — вели Аница Савић Ребац. „Она је била срасла са природом своје домовине као нимфа са својим дрветом... Њена меланхолија је тако разумљива и била је не излечива, сасвим природна, јер шта је њој људски живот могао дати?.. Па и ако

Миличини стихови и немају много непосредне љепоте, они одишу трагичношћу њеног живота тихом и интензивном, фаталношћу коју је осјејала на себи ова душа у смјерним разм ерама свује судбине, и искреним човечјим дрхтама. Разумљиво да се она боље могла да изрази у облику који тражи мање концептисан умјетнички напор. Зато је њен дне вник „У Фрушкој гори“ савскије апартно дјело у српској књижевности тихо — не свјесно, љепотом душе која у њему говори, он се развио у књигу која има позитивних умјетничких квалитета. У њој су природа и, душа је дно, имају исти ток, пјесникиња са природом живи и умире“.

„О моји дани! Ви имате мало часова које ја могу мој тежњи посветити“ — пише Милица у Дневнику. — „Душом мојом узвила сам се над свим гонењима које због мог књижевног занимљавања трпим. Књига, гитар, пјесма и сестрица то су ми сви моји содружници и то тако мили да покрај њија заборавим да ван овија брегова има још свијета“.

Јован Скерлић први је скренуо озбиљну пажњу на Дневник, сматрајући га „најважнијим интимним документом романтичарског духа у нашој књижевности“.

Све до смрти Вука Карадића они ће стално водити преписку из које се види њи хова сарадња на прикупљању народних пјесама, приповједака и басни. У Вуковој заоставштини налази се око стотину писама Милице Стојадиновић Српкиње Вуку Карадићу и Мини, писаних од 1849. и 1873. године, као и већи број Вукових писама пјесникиња, која нас ближе упознају с њеним животом и личношћу. За жаљење је што није сачувана и остало кореспонденција коју је она водила с познатим личностима српским и страним. Дописивала се са чешком књижевницом Б. Њемцовом, са аустријским пјесничкима Франком и Сајдлом,

а по неким усменим тврђењима и са Хајнеом.

Године 1854., 20. јануара, она о себи и својим пјесмама пише Вуку: „Ја сам моје пјесме почела пјевати још кад нисам знала ни писати... Али, Господине, знайте да су све моје пјесме дјело магнине: ни једну још ни сам могла у претрес и размишљање узети, свака је по највише при каквом послу смишљена, или куд у поље одећи; ја никад нисам имала за себе себе и времена да се без узинемирања на тај посао предам; ја никад ни данас не могу мој дар да изображенам, нит приљежавам снагу развити, па како могу та велико написати мада имам дара? Ово сам Вам желила казати, уз ово пак благодарност за ваше својско заузимање о мени“.

Иако је изгледало да је муга нашег романтизма још за живота стекла бесмртност, последње њене године биле су — како каже Скерлић — „нагло котрљање — наниже“. Последње дане Милица Стојадиновић Српкиња провела је у Београду, помрачена ума, лутајући и просјачећи улицама. Јуба Ненадовић, за кога је она говорила да је најбољи српски поета и чију је слику држала у својој дјевојачкој соби, причао је под старост о једном изненадном сусрету у Београду: „Никада не мага заборавити један сусрет у Београду недалеко од зграде Народног позоришта. Ту негде сам је заобишао. Имао сам утисак да ме није примијетила. Кад она поче да ме дозива: „Господине, господине!“ Немадох куд, окретох се. Расплетене косе убрзано ми приће. Морам признати да сам био прилично збуњен када она утишним гласом рече: „Дајдер ми четири гроша за ракију“.

Л. А. Франкл оставио је још тужнији запис о сусрету Милице и Мине Карадић: „Милица дође у чудноватом, црном, као плаши начињеном одјелу, бљеда, мршава једва да је човјек позна, и кад је ослови њена пријатељица коју је Милица поред своје сестре највише на свјету вољела, погледа је укочено, као да је никад у свом животу није видјела“.

Одзив Српкиње

(Љубомиру П. Ненадовићу)

ПЕСМАМА МОЈИМ ГЛАСА СЛАБОГ
СА ПЕСМОМ ТВОЈОМ ЦЕНУ ДАДЕ
ТИ, ПЕВЧЕ ВРСНИ, КОГА ИМЕ
ДАНАСКЕ СРБИН СВУДА ЗНАДЕ.

О, ЈА СЕ ДИЧИМ ОДЗИВОМ ТИМ
НА ПЕСМЕ МОЈЕ ШТО ЧУВСТВО, ПИШЕ,
И ЈОШТ МА ДОКЛЕ ДА ПЕВАМ РОДУ
НЕ ДОБИХ ВЕНАЦ ЛЕПШИ ВИШЕ.

АЛИ ШТО РЕЧЕ ПЕСМИ ТВОЈОЈ
ДА ЈЕСУ НАШЕ ЛАДНЕ ГРУДИ,
ВЕРУЈ МИ, ТО ЈЕ ГРЕШНА СКРОМНОСТ,
ЈЕР ЛИРУ ТВОЈУ СВАКИ ЉУВИ.

ПЕВАЈ НАМ, ДАКЛЕ, ДУГО, МЛОГО,
О, ПЕВАЈ ДОКЛЕ ИМАШ СВЕТА!
СТОЛЕЋЕ СВАКО ДУХ НЕ РАЂА,
А ОВОГ ТЕБИ СРЕЋА ЦВЕТА!

Застидјела сам се...

Било је то прошлог љета. Са неким пријатељима тата, мама, брат и ја пошли смо у ресторан. Тата је наручио јело и пиће, а за мене и брата сокове. Када смо вечерали, тата је наручио још два сока. Мени и брату је било досадно да сједимо са старијима. Хтјели смо да се прошетамо. Устајајући, ненамјерно сам гурнула конобара који је носио пиће. Флаша се разбила у парампарчад. Ја сам поцрвењела. Застидјела сам се, погледала маму и почела да плачем. Конобар ме је по миловао по коси и оправио ми.

Сандра ЈАБЛАН

*

Били смо у гостима. Ја и мој друг смо се играли у дјечјој, а одрасли су били у дневној соби. Мало канчије су нас позвали на вечеру. Док смо вечерали, мени испаде парче пите. Био сам црвен као паприка. Ногом сам покушао да га гурнем под фотељу. Један гост то примијети, па поче да се смије. Ја сам се још више зацрвенио. Од тада стално пазим.

Милош ВУКМИРОВИЋ

Успомена са Веруше

Лети, лети бубамара

Лети, лети бубамаро
у далеки свијет,
поздрави ми сваку травку,
поздрави ми сваки цвијет.

Поздрави ми птичице,
танане лептириће.

Поздрави ми Јапанце,
поздрави Мексиканце,
и Енглезе
и Кинезе.

Поздрави ми дјецу
цијelog свијета,
нека срећно живе
на хиљаде лета.

Сузана МИЈАТОВИЋ

С. Кривокапић: Партизанска колона

Причале ми једном птице,
све шапатом у тајности
јер су чуле нешто ново,
врло чудно, необично.

— Церчан Мића, кажу оне,
промјенио начин рада
и све мање музичира
поред ријеке и трсака.

Сада хоће као мрави
да зимницу себи спреми
на да зими, сити срећан,
мравиће и разне бубе,
успава уз миље звуке
своје драге виолине.

Мирјана МАСЛОVAR

СТАРИ ГРАД ЂЕ САЧУВАТИ РАНИЈИ ИЗГЛЕД

Стручна екипа конзерватора из СР Хрватске радија је више од два мјесеца на архитектонском снимању терена и припремању документације, која ће послужити за пројектовање Старог града, најљепшег и најљупијег средњовјековног урбанијог језгра.

— До 24. маја били смо завршили велики дио послла, али нас је земљотрес приморио да поново снимамо објекат по објекат и радимо нову документацију — изјавио је професор Архитектонског факултета у Загребу Јосип Јеловић, водиј екипу Републичког завода за заштиту споменика културе СР Хрватске, у којој су још конзерватори Бранко Лучић, Божо Уршић и Бранко Кралић. Поново смо прегледали свих 187 објеката у Старом граду и утврдили степен њиховог општења. Седамдесет одсто објеката је

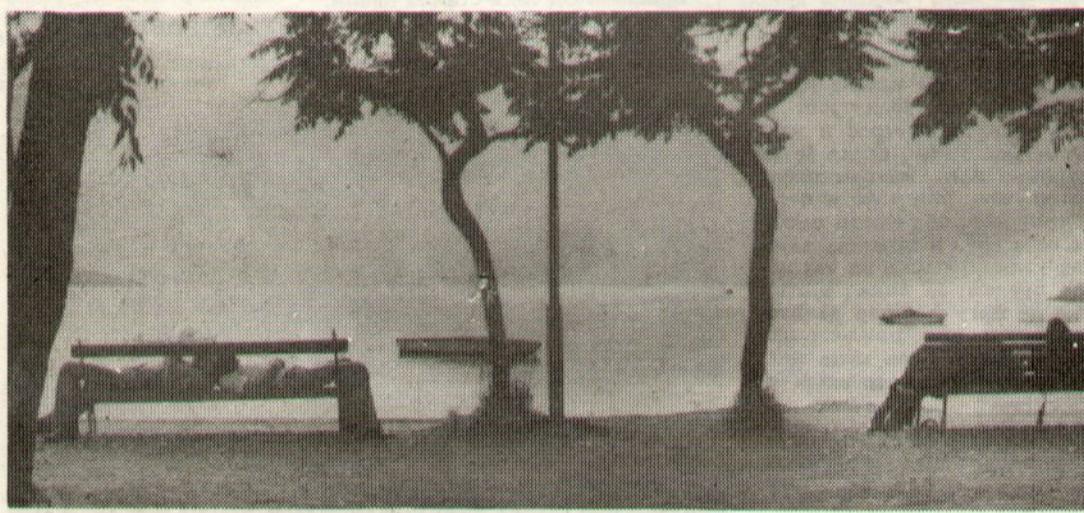
за рушење, 20% за тежу и 10% за дјелимичну и лакшу санацију. У Старом граду страдали су и сакрални објекти: цркве Свети Иван, Света Тројица, Света Марија и Пунта и Свети Сава Освешени. Посебно су страдале зидине и то оне на јужној страни, где се обрусила читаја Цитадела. У току је и процјена штета.

— Да бисмо ради брзо и ефикасно — наставио је професор Јеловић — велику помоћ у овом деликатном послу пружили су специјални водови из Дубровника и Задрава. Они су рапчиштавали оно што би и само пало је, је пријетило да неког убије, а тиме су омогућили стручњацима да се приближавају објектима.

— Будвански град биће поново оно што је био — каже Јеловић. — Међутим, за то ће бити потребно доста

новца и времена. Потпуно ће се сачувати спољни изглед код свих 187 објеката, а тако ће бити и са зидинама које опасују град. Објекти ће у ентеријеру бити санирани према конзерваторским принципима, тако да ће бити отпорни на нове потресе. У обнови Старог града изузетну улогу мора да одигра будванска привреда, која ће у задњици са Заводом из Цетиња водити овај посао. У овој веома сложен и обиман посао биће потребно да се укључе најпознатији стручњаци из наше земље. Иначе, Стари град мора поново да буде на сећању. Приземља кућа биће резервисана за атрактивне садржаје — мале галерије продајног карактера, сликарска атељеа, бистре и кафа нице, док ће спратови бити покрасти боље но су прије биле како краљ керштени. И молимо ако ни не бисте сад отпуштили монастир у Махине, да у њем пошљете војводу Герта Франиновића, који је и прије у њем стајао, зашто је поштено са сваким живио и у

С. Паповић

М. Тодоровић: Јутро у Будви

Кутак за разоноду

НА ПРАВОМ МЈЕСТУ

Двије пријатељице разговарају у фризерском салону:

— Јеси ли била синоћ на приредби?

— Да.

— И шта си чула?

— Пера и Мица се разводе, Душкин син је фалсификовао неку диплому, Мара одлази у Париз...

НОЋУ ЈЕ — МРАК

— Каква срећа што хете да се удате за мене — одушевљено је младић девојци коју тек што је запросио. — Ја, истина, ни сам лијеп, али...

— То, стварно, није важно — прекиде га љепотица. — Ноћу је и тако мрак, а преко дана си у канцеларији.

КО НЕ БИ?

— Шефе, хтио бих на погреб ташти? — обраћа се радник свом руководиоцу.

— Ех, а ко не би! — одговори шеф.

ШТА БИ ДРУГО

— Жена ми свира клавир, старији син трубу, а млађи саксофон.

— А ти?

— Ништа: ћутим и трпим.

СВЕ САМИ ФИЛОЗОФИ...

Приликом посјете на још земљи Бернар Шо се почео на врх Ловћена да види Његошев гроб и да са висине погледа на Јадран. Док је стајао на врху и посматрао голи крши,

КАЗАЛИ СУ...

ПОЗОРИШТЕ ИЗЈЕДНАЧУЈЕ ЉУДЕ

ШЕКСПИР: „Зло које људи чине живи и послије њих. Добро се често сахрањује са људима“.

*

ЖАН АНУЈ: „Ако не знаш да јујеш, не показуј зубе“.

*

ДОДЕ: „Колико ли има људи на чије би се библиотеке, као на бочице са љековима, могао да стави напис: „Само за спољну употребу“.

*

КОНФУЧИЈЕ: „Мудрост ће лако савладати прокле и будуће недаће, али садашње обично тријумфују над мудрошћу“.

*

РИШЕЉЕ: „Точкови каријере најбоље се подмазују уљем ласкања“.

*

САРА БЕРНАР: „Позориште изједначује људе — то су једини мјеста на свијету где сиромашни могу с висине да гледају на богате“.

*

ХИЧКОК: „Од костију људи који су пали као жртве ријечи могла би да се подигне пирамида већа од Кеопсове“.

*

ФРЕНК СИНАТРА: „Филмске звијезде разликују се од других жена по томе што своје кућне помоћнице задржавају дуже него своје мужеве“.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Писмо владику Саве

У Задарском архиву налази се писмо владику Сави Петровићу писано 17. октобра 1774. године (по старом календару) провиду Јакову Граденигу, коме се обраћа као „пресвјетлом, преузвишем и милостивом господину“ и подсећа га на „своју праву вјерност и љубав коју је вазда имао према преведоме принципу“. Послије прве реченице, владику Саву прелази на ствар и пише:

„Молим и просим преведрага принципа да ми ослобди мој монастир у Махине који држи оволови годинама за квартири солдацки. Не знам за коју моју фалицију, тако и моју кућу у Будву коју сам с аспром купио и њу ми је узео преведри принцип оволови времена и учинио у њу фундук. То је цркви уве лико плењење и зло које ви не могу ни исказати нако унапријед, ма имам уздање у Бога и преведрага принципа да ће ме и помиловати и церкве ослободит и покрасти боље но су прије биле како краљ керштени. И молимо ако ни не бисте сад отпуштили монастир у Махине, да у њем пошљете војводу Герта Франиновића, који је и прије у њем стајао, зашто је поштено са сваким живио и у

мирност. И ја га љубим и весови пук с којијем је живио. А још ћемо се много жалит вашему пресвјетлому и преузвишему господству за наше неправде и за све ове мјеје прошene градије чекам веселу отлку и умиљену граџију уберзо како озебе слинце“.

И на крају: „Вашега пресвјетлога госпства и преузвишемога усердни б(о) гомољец који се потписујем смрни митрополит Сава Петровић на службу“.

Писар у Задру знао је наш језик, па је на првој страници писма написао о чему се у љему ради: »Vescovo greco del Montenegro pel suo convento in Maine e per una casa in Budua.«

МИНИ ТЕСТ

Квиз оштроумности

Мини-тест, који садржи девет на први поглед чудних питања, помоћи ће вам да одговорите на питање: да ли умјите логички да мислите? Ево тих питања на која треба одговорити за пет минута. Након тога прочитајте одговоре и видите какву сте „оцјену“ добили.

1. — Авион се срушио тачно на граници између Австралије и Југославије. У којој држави ће сачрпiti превијеле?

2. — Кондуктер аутобуса има брата. Његов брат нема брата. Ко је кондуктер?

3. — Шта је било десет дана послиje 22. децембра 1941. године?

4. — Ако у поноћ пада киша, може ли се очекivati да ће послиje 48 часова вријеме бити сунчано?

5. — Војници иду путем: један напријед, а два позади; два напријед, а један позади; један између двојице, а тачно тројица су у колони. Колико их иде у колони?

6. — Недалеко од морске обале налази се брод на чијем боку висе морнарске лествице, које имају десет пречки, а растојање између сваке је 30 сантиметара. Најнижа пречка дотиче површину воде. Услед прлиме ниво мора подиже се сваког часа по 15 сантиметара. Послиje колико ће часова вода дospjeti до треће пречке лествице?

7. — У подне је из Београда за Загреб кренуо аутобус брзином од 60 километара на час. Један час касније је из Загреба пошао камион брзином од 40 километара на час. Које ће возило у тренутку сусрета бити даље од Београда? Колико су возила била удаљена једно од другог на један час прије сусрета?

8. — Двije сестре рођене су истог дана у истом мјесецу једне исте године и од истих родитеља, али нису „близанкиње“. Како је то могуће?

9. — „Број ријечи у овој реченици износи тачно осам“. Пошто је ова тврђња очигледно истинита, кажите реченицу која има супротан смисао од ове, а да илак буде истинита.

Ево сада одговора на постављена питања.

1. — Још извјесно вријеме нигдје, јер су превијели. 2. — Жена. 3. — Нова година 1942. 4. — Не је кроз 48 часова опет поноћ, па сунце неће сијати. 5. — Три. 6. — Никад, јер се заједно с водом подиже и брод, а с њим и љећицице. 7. — У моменту сусрета једнако су далеко од Београда, а на један час прије сусрета били су међусобно удаљени сто километара. 8. — Рођене су заједно са својим братом или са још једном сестром — „треће“. 9. — „Број ријечи у овој реченици не износи тачно осам“.

Пошто сваки тачан одговор вриједи по један бод, ако сте добили девет бодова — знали сте тест. У случају да сте добили од 6 до 8 бодова, не само што знате да мислите, већ сте врло оштроумни. Онај који добије од 5 до 7 бодова доста је оштроуман, док онај који је „зарadio“ од 3 до 4 бода мора се потрудити да логички мисли.